

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERĐİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021 & Volume: 14 Issue: 77 April 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TEMEL TASARIM DERSLERİNDE KAVRAM TEMELLİ UYGULAMALARA İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI*

AN ACTION RESEARCH RELATED TO CONCEPT-BASED PRACTICES IN BASIC DESIGN COURSES

Elif ÇAKIROĞLU**

Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU***

Öz

Bu araştırmada temel tasarım dersleri için geliştirilen kavram temelli uygulamaların, sürecinin ve sonuçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Eylem araştırması deseninin kullanıldığı çalışma, 2016-17 öğretim yılı güz döneminde, Gazi Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Temel Tasarım I dersinde gerçekleştirilmiştir. Dersi yürüten araştırmacı ve Temel Tasarım I dersini alan 15 öğrenci araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Veriler 15 haftalık sürede toplanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı günlükleri, öğrenci günlükleri ve dereceli puanlama anahtarı (DPA) kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek çözümlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin kavramsal düşünme ve tasarım sürecine ilişkin deneyim kazandıkları ve kavramın tasarım sürecindeki işleviyle ilgili farkındalık geliştirdikleri görölmüştür. Bunun yanında kavramları ifade eden sembol, ikon ve benzeri görsel göstergelerin tasarım sürecinde kullanımına ilişkin bilgi ve deneyim elde etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin geliştiği ve görsel kültüre ilişkin bilgi edindikleri görölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Temel Tasarım Eğitimi, Eylem Araştırması, Kavram.

Abstract

In this research, it is aimed to determine the progress and results of concept-based applications in basic design courses. The study, in which the action research design was used, was carried out in the Basic Design I course given in the Department of Fine Arts Education at Education Faculty of Gazi University in the fall semester of the 2016-2017 academic year. The participants of the study consisted of the researcher giving the course and 15 students taking the Basic Design I course. The data were collected over a period of 15 weeks. Data collection tools of the study included personal information form, video recordings, semi-structured interview, researcher diaries and student diaries. The data obtained were analysed by using descriptive analysis method. As a result, it was determined that the students gained experience in conceptual thinking and design process, and developed awareness about the function of the concept in the design process. In addition, it was concluded that the students gained knowledge and experience about the use of symbols, icons and similar visual indicators that express concepts in the design process. Besides, it was observed that the visual literacy skills of the students improved and they acquired information about visual culture.

Keywords: Basic Design Education, Action research, Concept.

* Bu araştırma ilk yazarın "Temel Tasarım Derslerinde Kavram Temelli Uygulamalara İlişkin Bir Eylem Araştırması" adlı doktora tezinden oluşturulmuştur.

** Arř. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0003-1516-7527, ecakiroglu@pau.edu.tr

*** Doç. Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakóltesi, Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-5247-3916, guzin.ayrancioglu@mgu.edu.tr

1. GİRİŞ

Temel tasarım, biçim-malzeme-üretim arasında dolaysız, ekonomik uyumlu ve işlevsel çözümlerin bulunmasında doğru ve mantıklı yola ileten disiplindir (Rona ve Beykan, 1997, 1486). Temel tasarım dersi ise genel olarak tüm sanat ve tasarım alanlarında temel düzeyde iletişimi sağlayabilecek tasarım terminolojisine ilişkin bilgi ve deneyim sunmaktadır. Böylelikle temel tasarım eğitimi, sanat ve tasarımla ilgilenen bireyler için ortak bir dil ve tasarım eğitimi için belirli standartların oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır (Seylan, 2005, 21). Evrensel tasarım dilinin aktarımı ve gelişimini sağlamasının yanı sıra temel tasarım eğitimi; teknik bilgi ve tasarım düşüncesi, estetik duyarlılık ve kültürel birikim sağlaması için öğrencilere yaşam deneyimi kazanmayı önermektedir. Bunun yanında tasarım bilincinin gelişebilmesi için öğrencilerin, doğa gözlemleri yoluyla elde ettiği bilgilerle, tasarım ve estetik kuramlarından gelen bilgileri sentezleyerek tasarım deneyimi kazanmasını sağlamaktadır (Civcir, 2015, 7). Bunun yanı sıra temel tasarım dersleri, öğrencilerin görsel duyarlılığının ve görsel okuryazarlıklarının gelişmesi için geleneksel ve çağdaş sanat eserleri, mimari-kentsel yapılar ve moda nesnelere, popüler kültür öğeleri, filmler, reklamlar gibi görsel ve sosyal medya içerikleri gibi unsurlardan oluşan görsel kültür bilgisini de sağlaması gerekmektedir. Böylelikle öğrenciler geniş bir imgelem dünyasına sahip olarak tasarımlarının içeriklerini belirleme ve içerik-biçim ilişkisi kurabilme sürecinde bilinçli seçimler yapabilirler.

Herhangi bir görsel tasarım girişimi ne kadar basit olursa olsun, daha önce orada olmayan bir şeyi yapmayı içermektedir. Tasarım sürecinde uygulanacak kriterler bulunmaktadır. Dikkatli planlama, entelektüel araştırma, teknik bilgi ve görsel planlama tasarım sürecinin gereklilikleridir. Sanatçı ya da tasarımcı, güzellik ve işlevsellik ile biçim ve içeriğin karşılıklı olarak birbirini desteklemesine yönelik kompozisyon stratejileri arayışına girmelidir. Bu arayışı ise son derece entelektüel, seçimleri ise akılcı ve kontrollü olmalıdır (Dondis, 1989, 108). Bu nedenle analitik çözümleme, iraksak düşünme, sezgisel yaklaşım ve konsantrasyon becerilerini geliştirerek öğrencilerin sorun çözmede özgün ve yaratıcı yöntemler geliştirebilmesi temel tasarım dersinin hedefleridir. Aynı zamanda öğrencilerin kendi bilişsel ve duyuşsal özelliklerini tanımlarını sağlamaktadır. Bu kazanımlar yoluyla öğrencilerin tasarım problemlerinin üstesinden gelebilmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin karşılaştıkları tasarım problemine ilişkin çözüm üretme deneyimi kazanması ve yeni yaklaşım biçimleri geliştirebilmesi dersin temel niteliğini oluşturmaktadır (Seylan, 2005, 23).

Temel Tasarım olgusu ilk kez Gropius öncülüğünde 1917'de Weimar'da kurulan Bauhaus Okulu'nun genel eğitim programında ortaya atılmış, bundan sonra mimarlık ve sanat eğitimi veren kuruluşların eğitim programlarının bir parçası haline gelmiştir (Rona ve Beykan, 1997, 1486). Ülkemizde temel tasarım eğitimi, Bauhaus'un Almanya ve Chicago'daki teorik bilgileri ve tasarım pratiklerini yansıtan biçim ve işlev anlayışı üzerine temellendirilmiş ve bu amaca hizmet eden uygulamaların oluşturduğu programlar eşliğinde sürdürülmektedir (Öztuna, 1998). Bununla birlikte Bauhaus anlayışında biçim kaygısının öne çıkması eleştirilmektedir. San'a (2010) göre 1945'ten sonraki yıllarda, pek çok Batı Alman yüksek sanat akademisi ve okullarında, sanat eğitimcilerinin yetiştirilmelerinde biçimci ve gestaltçı öğretiler ele alınmış, sanatsal içerik ve anlam ihmal edilmiştir. 1970'lerden bu yana ise toplumbilim, eğitim biliminin temeli oluşturmaktadır. Sanat derslerinde öğrencilerin grup çalışmaları ve etkinlikleri içerisinde olması ve proje çalışmaları yaparak toplumsallaşma anlayışı öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra öğretim, öğrenme ve eylemlerin, değerlerden ayrı düşünülmemeyeceği ve bu nedenle içeriğin önemli olduğu vurgulanmaktadır (San, 2010, 112). Türkiye'de verilen temel tasarım eğitimi, Bauhaus etkisiyle şekillendirildiğinden söz konusu eleştirilerin ülkemiz sanat eğitimi için de geçerli olduğu görülmektedir.

Öztuna'ya göre ise günümüz koşullarında Post-Bauhaus (postmodern) kavramları ve bilgi çağıyla ilgili incelemelere gereksinim duyulmaktadır. 21. Yüzyıldaki sanat formlarının yeni dili, yeni öğretim metodlarına olanak sağlayacak bilgi teknolojilerinin kullanımını gerektirmektedir. Eğitim sürecinde yeniden düzenlenen aktiviteler, öğrencilerin becerilerini geliştirme konusunda sanat öğretmenlerine yardım edebilir (Öztuna, 1998). Öte yandan 1950'li yıllarda gelişen ve günümüze kadar gelen, popüler kültür öğelerine göndermeler içeren pop art, düşünce ve kavramın öne çıktığı kavramsal sanat, sanatçıların bedenlerini kullanarak gerçekleştirdiği performans ve happening (oluşum) türünde gösteriler, resim ve heykel gibi sanat formlarının ötesinde enstalasyon ya da çevre düzenlemeleri, galeri ve müzelerin fiziksel ve ideolojik sınırlarını aşmak adına açık alanlarda gerçekleştirilen arazi, toprak, çevre sanatı türünde projeler ve benzeri sanatsal ifadeler, izleyiciyi estetikten önce zihinsel algılamaya sürecine çağırarak sanat anlayışı olarak ortaya çıkmıştır (Antmen, 2010, 193). Söz konusu sanat anlayışlarının resim, heykel, grafik sanatları, seramik ve

benzeri gibi teknikler ve anlatımla sınırlı olmaması, çok yönlü anlatım yöntemleriyle farklı araç ve teknolojiler kullanılarak hayata geçirilmesi, biçimsel ve estetik anlayışın ötesinde kavram ve düşünceyi öne çıkaran sorgulayan ve eleştirel bir yaklaşımın zeminini oluşturmaktadır.

Çağdaş sanat anlayışının öne çıkardığı kavram fikri; sanat, tasarım ve düşünsel dünyada yeni bir yol açarak sanat algısını ve hiç kuşkusuz sanat eğitimi de etkilemektedir. Biçimsel kaygılar kadar düşünsel süreçlerin önemsendiği ve kavramın öne çıktığı günümüz sanat anlayışının sanat eğitimi etkilemesi kaçınılmazdır. Freedman'a (2003) göre sanatsal becerilerin yanında kavram ve düşüncelerin de sanat eğitimine dahil edilmesi gerekli görülmektedir (Freedman'dan akt. Tanyel, 2019, 441). Aynı zamanda görsel sanatlar öğretmeni adayı olan öğrencilerin yaşadığımız çağın sanatsal gelişmelerine uyum sağlayabilmeleri, güncel sanat ve tasarım alanındaki gelişmeleri takip edebilmeleri, düşüncelerini tasarım ilke ve öğelerini kullanarak farklı materyal ve teknikler aracılığıyla sanatsal çalışmalarına aktarabilmelerine katkı sağlayabilmek için kavram temelli temel tasarım etkinliklerinin uygulanması hedeflenmiştir. Kavram temelli tasarım uygulamalarında öğrencilere projeleri eşliğinde tasarım hedefleri verilirken, kavramlar aracılığıyla tasarım sürecinde odak noktası sağlanmıştır. Kavramsal düşünme sürecini tasarımlarına aktarabilmeleri için ise düz anlam, yan anlam ve göstergelerarasılık gibi unsurlardan yararlanılmıştır.

Temel tasarım derslerinde kavram temelli uygulamalara ilişkin yürütülen eylem araştırması; resim-iş eğitimi anabilim dallarında yürütülen temel tasarım derslerinde kavram temelli düşünce biçimini ve güncel yaklaşımları içeren etkinliklerin uygulanmasına yönelik öğretim ve öğrenim sürecinin değerlendirmesini içeren bir denence olması nedeniyle önemli görülmektedir. Ayrıca Yüksek Öğretim Kurulu tarafından 2018 yılında eğitim fakültelerinin lisans programlarında yapılan değişiklikle resim-iş öğretmenliği eğitim-öğretim programında Temel Tasarım I-II ders kazanımlarına "*..öğrencilerin alternatif uygulamalar için kavramsal fikirlerin keşfedilmesi ve farklı stratejileri geliştirmek için mimariden, doğadan ve diğer disiplinlerden de esinlenilmesi sağlanır.*" (Yüksek Öğretim Kurulu, 2018) ifadesi eklenmiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere Temel Tasarım I-II derslerinde kavramsal düşünme süreci içeren pratiklere yer verilmesi gerekli görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın, görsel sanatlar eğitimi alan uzmanlarına kaynak sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı; kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım ders etkinliklerinin uygulama sürecinin ortaya konması ve sonuçlarının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitimi sürecine ilişkin katılımcı öğrencilerin görüşleri nelerdir?
2. Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin tasarım bilgi ve becerilerine katkısı üzerine katılımcı öğrencilerin görüşleri nelerdir?
3. Katılımcı öğrencilerin kavram temelli etkinlikler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalarının başarısı ne düzeydedir?

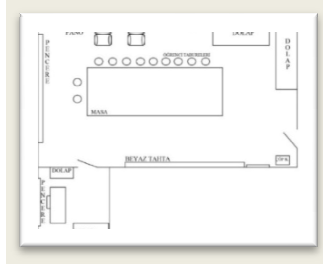
YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Temel tasarım derslerinde kavram temelli etkinliklerin uygulama sürecinin ortaya konması ve sonuçlarının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Eylem araştırması, araştırma ile uygulamayı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran süreç odaklı bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 78).

2.2. Araştırmanın Ortamı

Araştırmanın uygulaması Gazi Üniversitesi Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı Temel Tasarım atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Atölyenin fiziksel koşulları temel tasarım etkinliklerinin yürütülmesi için uygundur. Ayrıca atölyede ders anlatımlarında kullanılan projeksiyon cihazı, diz üstü bilgisayar ve internet bağlantısı bulunmaktadır.

Şekil 1: Temel tasarım atölyesi

2.3. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcılarını; 2016-17 öğretim yılının güz dönemi Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ve Temel Tasarım-I dersi alan 1. sınıf öğrenciler ve dersi yürüten araştırmacı oluşturmaktadır. Katılımcı öğrenciler, amaçlı örnekleme türü içerisinde yer alan amaçlı ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme önceden belirlenen önem ölçütlerine karşılık gelen durumlar, bilgi verme açısından zengindir. Çünkü bu durumlar program veya sistem iyileştirmeleri için birer fırsat haline dönüşen sistemin temel eksikliklerini ortaya çıkartabilir (Patton, 2014, 238). Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde ise 2016-2017 güz döneminde Temel Tasarım-I dersinin seçilmesi ölçüt olarak alınmıştır. Böylece temel tasarım dersini alan aynı zamanda birer görsel sanatlar öğretmeni adayı olan 15 öğrenciyle araştırma sürdürülmüştür. 14'ü kadın, 1'i erkek olan katılımcı öğrencilerin, 9'u daha önce lise düzeyinde temel tasarım eğitimi aldığını, öğrencilerin 6'sı ise daha önce temel tasarım eğitimi almadığını belirtmiştir. Ayrıca araştırmanın raporlanması sürecinde öğrencilerin gerçek adları kullanılmamıştır. Bunun yerine her bir öğrenci için araştırmacının belirlediği kod adlar kullanılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler 19.09.2016 ve 29.12.2016 tarihleri arasında 15 haftalık süre içerisinde toplanmıştır. Eylem araştırması kapsamında veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri ve dereceli puanlama anahtarı (DPA) kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu aracılığıyla öğrencilerin mezun olduğu lise türü ve daha önce temel tasarım derslerine katılıp katılmadıkları gibi genel bilgiler edinilmiştir. Uygulama süresince ders etkinlikleri, video çekimleriyle kayıt altına alınmıştır. Böylelikle ders sürecinin daha sonra araştırmacı ve geçerlik komitesi tarafından izlenerek makro analizlerin yapılması sağlanmıştır. Araştırma süresince uygulanan her etkinlik sonunda ve uygulama süreci sonunda etkinlikler sona erdiğinde öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Araştırmacı uygulama süresince her dersin sonunda etkinlik ve eğitim-öğretim sürecine ilişkin görüşlerini aktardığı araştırmacı günlüğü tutmuştur. Ayrıca katılımcı öğrencilerin, öğrenci günlükleri aracılığıyla eğitim ve öğretim sürecini değerlendirmeleri istenmiştir. Böylelikle araştırmacı ve öğrencilerin görüşleri derlenerek uygulama sürecine ilişkin veri kaynağı oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcı öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinlikleri kapsamında yaptıkları çalışmaların başarı düzeyinin belirlenmesi amacıyla her bir etkinlik için dereceli puanlama anahtarı (DPA) oluşturulmuştur. Katılımcı öğrencilerin çalışmalarının biçimsel, kavramsal ve yaratıcılık-özgünlük açısından nitelikleri değerlendirilmesine olanak sunan dereceli puanlama anahtarı, alan uzmanlarının görüşleri alınarak nihai şeklini almıştır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Eylem araştırması desenine uygun olarak 15 hafta süren uygulama sırasında veri toplama ile eş zamanlı olarak analizlere başlanmıştır. Araştırma süresince elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak yorumlanmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, araştırma kapsamında daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da analiz edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 224). Veri analizi aşamasında öncelikle video kayıtları ve yarı yapılandırılmış görüşmeler kağıda dökülmüş, daha sonra temalar altında kodlanarak analiz edilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalar, dereceli puanlama anahtarı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Her bir etkinlik için katılımcı öğrencilerin çalışmaları araştırmacı ve 2 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlık, teyit edilebilirlik kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 264). Araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla video kayıtları, yarı yapılandırılmış görüşmeler, öğrenci ve araştırmacı günlükleri gibi farklı veri toplama araçları kullanılarak veri çeşitlemesi sağlanmıştır. Ayrıca uygulamaların kontrollü bir şekilde ilerlemesi için daha önce temel tasarım dersi yürütmüş 1 alan uzmanı ve 2 uzmandan oluşan geçerlik komitesi kurularak uzman görüşlerine başvurulmuştur. Aktarılabirlik açısından araştırma süreci, şekil ve tablolardan oluşan görseller ile ayrıntılı betimlenmiş ve açık bir şekilde ortaya konularak raporlanmıştır. Bunun yanında veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analiziyle sonuçların ortaya konmasında tutarlılık sağlanmıştır. Video kayıtlarından, yarı yapılandırılmış görüşmelerden araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler ile analizlerin tutarlılığı geçerlik komitesi tarafından teyit edilmiştir. Ayrıca geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, 2 alan uzmanı ve araştırmacı tarafından kodlanarak analiz edilmiştir. Çalışma, araştırmacı ve uzmanların analizlerinden elde edilen kodların çapraz kontrolü yapılarak karşılaştırıldıktan sonra raporlanmıştır. Buna ek olarak öğrencilerin çalışmalarının başarı düzeyini belirlemek amacıyla araştırmacı ve alan uzmanları tarafından ayrı ayrı değerlendirilen dereceli puanlama anahtarlarından elde edilen sonuçların uyum analizi, SPSS 23 programı kullanılarak Kappa korelasyon testi aracılığıyla yapılmıştır. Her bir etkinlik için Kappa uyum katsayısı hesaplanmıştır. Sonuçlar incelenerek araştırmacı ve uzmanlar arasındaki uyum katsayısı değerlerinin uygun olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin etkinliklerde gerçekleştirdiği proje ve çalışmaların değerlendirme sonuçlarının güvenilir olduğu ortaya konmuştur.

2.7. Eylem Araştırması Süreci

Araştırmada; kompozisyon bilgisi, tasarım ilke ve öğeleri gibi görsel dilin bileşenlerini oluşturan bilgi ve becerileri aktarma, görsel okuryazarlık becerilerini geliştirme gibi temel tasarım dersinin kazanımları arasında yer alan unsurlar, kavram temelli uygulamalar aracılığıyla ele alınmıştır. Kopyacılık ve stereotip çalışmaların en aza indirilmesi ve öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesi amacıyla tasarım öğelerinin yanı sıra simge, ikon ve benzeri gibi görsel göstergelerin ya da görsel kültür unsurlarının kavramlar bağlamında ele alınarak tasarım, içerik ve anlam etkileşimine yer verecek şekilde geliştirilen kavram temelli temel tasarım ders etkinlikleri uygulanmıştır. Ayrıca fotoğraf, video sanatı gibi çağdaş sanat pratiklerine uygulama sürecine yer verilmiştir. Her bir etkinlik, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda şekillendirilerek son halini almıştır. Ayrıca araştırmanın uygulama süreci geçerlik komitesi tarafından izlenmiştir. Geçerlik komitesinin dönütleriyle uygulama süreci iyileştirilerek eksiklikler giderilmiştir. Araştırmanın uygulama süreci başlamadan önce kişisel bilgi formu aracılığıyla öğrencilerin hazır bulunuşluğu anlaşılacak ders içerikleri ve sunumlar düzenlenmiştir. Kavram temelli temel tasarım uygulamaları sürecinin ilerleyişi, öğrencilerin ve araştırmacının deneyimleri çerçevesinde belirlenerek etkinlikler sonunda ve uygulama süreci sonunda yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veri toplama süreci tamamlanmıştır. Kavram temelli temel tasarım uygulamalarının eylem planı şekil 2’de sunulmuştur.

Tanışma	Nokta-Kavram Etkinliği	Çizgi-Kavram Etkinliği	Doku Etkinliği	Yeniden Üretim Etkinliği	3 Boyutlu Proje Etkinliği	Video Proje Etkinliği
1 hafta 19- 21.09.2016	1. Hafta 26.09.- 7.10.2016	1. Hafta 10- 12.10.2016	1. Hafta 24- 26.10.2016	1.hafta 7- 9.11.2016	1. hafta 23- 28.11.2016	1.hafta14- 19.11.2016
	2. Hafta 3-7.10.2016	2. Hafta 17- 19.10.2016	2.Hafta 31.10.2016- 2.11.2016	2.hafta 14- 16.11.2016	2. hafta 3.11.2016- 5.12.2016	2.hafta 21- 26.11.2016
				3.hafta 16- 21.11.2016	3. hafta 12.12.2016	3.hafta 28.12.2016

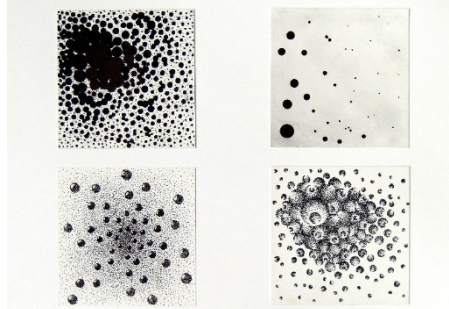
Şekil 2: Kavram temelli temel tasarım uygulamalarına ait eylem planı

2.8. Eylem Planı Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Nokta-kavram Etkinliği: Nokta-kavram etkinliği iki haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Etkinlikle öğrencilerin kavramsal düşünebilme, kavramlar ile biçimleri ilişkilendirebilme, kompozisyon kurabilme, anlamlandırabilme becerilerini elde edebilmeleri, özgün bir anlatım dili geliştirebilmeleri amaçlanmıştır. Etkinlik kapsamında öğrencilere, uzman görüşü alınarak belirlenen kavram çiftleri verilmiştir. Kavram çiftleri *kaos-dinginlik*, *tek-çok*, *uzak-yakın*, *hayal-gerçek* olarak belirlenmiştir. *Kaos-dinginlik* kavram çifti, ortak kavramlar olarak belirlenmiştir. Diğer kavram çiftleri ise öğrencilerin seçimine bırakılmıştır. Ders anlatımları

sırasında kavramların yan anlam ve düz anlamlarıyla beyin fırtınası yapılarak öğrencilerin kavramların anlamları üzerinde düşünmeleri sağlanmıştır. Bunun yanında kavramların düz ve yan anlamlarını ifade edebilen görsel göstergelerin biçimsel özellikleri ve kompozisyon içerisindeki biçimsel karşılıklarına ilişkin anlatımlar yapılmıştır. Ayrıca etkinlik sürecinde nokta ile gerçekleştirilen öğrenci çalışmalarının ve sanatçılara ait eserlerin gösterimi yapılarak öğrencilerin biçim ve anlam ilişkisini kurabilmeleri sağlanmıştır. Daha sonra öğrencilerin kavramlara yükledikleri anlamları, tasarım birimi olarak belirlenen *nokta* aracılığıyla tasarımlarına aktarmaları istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden çalışmaları üzerine yazı yazmaları istenmiştir.

Şekil 3: Nokta-kavram etkinliği öğrenci çalışması

Çizgi-kavram Etkinliği: Çizgi-kavram etkinliği iki haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Yapı itibarıyla nokta-kavram etkinliğiyle benzer özellikler taşımaktadır. Öğrencilerin birim elemanı olarak seçilen *çizgi* ve uzman görüşü alınarak belirlenen kavram çiftleri üzerine tasarımlar yapması ve tasarımları üzerine yazılar yazmaları istenmiştir. Nokta-kavram etkinliğinde belirlenen kavram çiftleri *kaos-dinginlik*, *tek-çok*, *uzak-yakın*, *hayal-gerçek* burada da kullanılmıştır. *Kaos-dinginlik* kavram çifti, ortak kavramlar olarak belirlenmiştir. Diğer kavram çiftleri ise öğrencilerin seçimine bırakılmıştır. Çizgi-kavram etkinliğiyle öğrencilerin kavramlar ile biçimleri ilişkilendirebilme, tasarım ve anlamlandırma becerileri kazanımları elde etmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler çerçevesinde öğrencilerin kavram çiftlerinin düz ve yan anlamları üzerine düşünmeleri söylenmiştir. Buna ek olarak söz konusu kavramların düz ve yan anlamlarını ifade edebilecek çizgisel biçimler üzerinde anlatımlar yapılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin biçim ve anlam ilişkisini kurabilmesi için anlatımlar sırasında öğrenci çalışmaları ve sanatçılara ait resim, grafik sanatlar ve heykel gibi farklı tekniklere ait çalışmaların örnek olarak gösterimi sağlanmıştır. Farklı numaralarda resim kalem, grafit kalem, marker kalem ve benzeri gibi kalem çeşitlerini kullanabileceklerini belirtilmiştir.

Şekil 4: Çizgi-kavram etkinliği öğrenci çalışması

Doku Etkinliği: Doku etkinliği iki haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Doku etkinliği ile öğrencilerin doku çeşitlerini ayırt edebilmeleri, doku etütü ve tasarımı yapabilmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin, gözlem ve inceleme alışkanlıkları kazanmaları; çevrelerine görsel duyarlılık geliştirmeleri; görsel deneyimlerini tasarım sürecine dahil etmeleri ve fotografik bakış açısı geliştirebilmeleri etkinliğin amaçları arasında yer almaktadır. Etkinlik kapsamında öğrencilerden organik, inorganik ve yapay dokuların fotoğraflarını çekmeleri istenmiştir. Buna ek olarak öğrencilere öncesinde uzman görüşü alınarak belirlenen *eski-yeni* kavram çiftleri verilmiştir. Kavram çiftleri, öğrencilerin doku çeşitlerinin yarattığı etki üzerine düşünmeleri, sınıflandırmalar ve tanımlamalar yapmalarına olanak sağlaması amacıyla etkinliğe dahil edilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin seçtikleri bir dokuyu etüt ederek çizim yapmaları ve bu dokudan çıkarak görsel doku tasarımlarını etkinliğin bir diğer bölümünü oluşturmaktadır.

Şekil 5: Doku etkinliği öğrenci çalışması

Yeniden üretim Etkinliği: Yeniden üretim etkinliği iki buçuk haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Yeniden üretim etkinliğiyle öğrencilerin kavramları sembol, simge, ikon ve benzeri görsel göstergelerle ilişkilendirebilmesi, kompozisyon kurabilme ve tasarım becerilerinin gelişmesi hedeflenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin sanat tarihi içerisinde yer alan ressamaları ve eserlerini incelemeleri etkinliğin amaçları arasında yer almaktadır. Etkinlik öncelikle *resimlerarasılık* ve *kendine mal etme* konularının anlatımıyla başlamıştır. Yeniden üretim etkinliği, öğrencilere Aktulum'un resimlerarasılıkla ilgili ifadelerinden yola çıkılarak açıklanmıştır. "*Resimlerarasılıktan bir görüntünün, bir figürün, bir motifin, bir kişinin ya da herhangi resimsel bir unsurun, bir metinde ya da bir başka resimde anıştırma veya açık alıntılar biçiminde yer almasının yanı sıra görüntünün olduğu gibi yer aldığı durumlarda söz edilir*" (Aktulum, 2011, 77). Bu bilgiler ışığında sunumda Velazquez'in *Las Meninas* adlı eseri ve Pablo Picasso, Fernando Botero, Richard Hamilton, Gerard Rancinan gibi farklı üslup ve sanat anlayışına sahip sanatçıların *Las Meninas* üzerine yaptıkları kendine mal etme çalışmaları örnek olarak öğrencilere anlatılmıştır. Ders anlatımları sırasında öğrencilerin kavram (konsept) ve tasarım unsurlarını irdeleyerek eserleri incelemeleri sağlanmıştır. Daha sonra uzman görüşüne başvurularak oluşturulan eser havuzundan seçim yapmaları istenmiştir. Öğrencilere seçtikleri eserlerle ilgili araştırma yapmaları ve birer kavram belirleyerek bu kavramlar ile eserleri ilişkilendirerek yeniden üretimler yapmaları söylenmiştir. Buna ek olarak öğrencilere çalışmalarını açıklayıcı yazı yazmaları gerektiği belirtilmiştir.

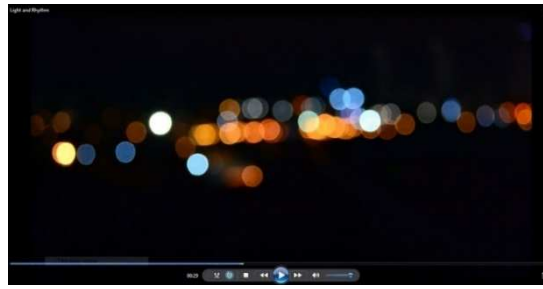
Şekil 6: Yeniden üretim etkinliği öğrenci çalışması

3 Boyutlu Proje Etkinliği: 3 boyutlu proje etkinliği, 3 haftalık ders sürecini kapsamaktadır. 3 boyutlu proje etkinliği öğrencilerin kavramlarla 3 boyutlu biçimleri ilişkilendirebilmesi ve tasarım becerilerini geliştirebilmesi için oluşturulmuştur. Etkinlik kapsamında öğrencilerin doğal yapıları incelemesi, form-işlev ve mekan ilişkisini analiz etmesi ve kavramlar doğrultusunda 3 boyutlu tasarım yapmaları hedeflenmiştir. Etkinlik kapsamında öğrenci çalışmaları ve sanatçıların eserlerinden oluşan görseller, örnek olarak sunulmuştur. Öğrencilere doğada yer alan canlı, doğal nesne ya da oluşumlar arasında seçim yapmaları söylenmiştir. Son olarak da kendi belirledikleri kavram ve seçtikleri doğal nesne ya da canlıyı ilişkilendirerek 3 boyutlu bir tasarım yapmaları söylenmiştir. Bunun yanında çalışmalarını açıklayan yazılar yazmaları istenmiştir.

Şekil 7: 3 Boyutlu proje etkinliği öğrenci çalışması

Video Proje Etkinliği: Video Proje etkinliği iki buçuk haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Video proje etkinliği öğrencilerin kavramlar ile hareketli görüntüleri ilişkilendirebilme, kompozisyon kurma ve tasarım becerilerinin gelişmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda öğrenciler, etkinlik kapsamında video projelerini gerçekleştirmişlerdir. Öncelikle video sanatı ve günümüz sanatındaki yeri üzerine ders anlatımı yapılmıştır. Video sanatı örneklerinin gösterimi yapılarak teknik detayların anlaşılması sağlanmıştır. Daha sonra öğrencilere uzman görüşü alınarak oluşturulan çalışma başlıkları verilmiştir. Bunlar; *hareket, ritim, ışık, ton, valör, renk, perspektif* ve benzeri gibi temel tasarım unsurlarıdır. Açıklamalar sonrasında öğrencilere gruplara ayrıldıkları söylenmiştir. Gruplarını oluşturduktan sonra etkinlik kapsamında çalışma başlıkları içerisinde belirledikleri tasarım unsurunu birer kavram olarak ele almaları ve hareketli görüntülerle ilişkilendirerek video aracılığıyla ifade etmeleri gerektiği açıklanmıştır. Ayrıca etkinliğin bir parçası olarak video çalışmalarını üzerine yazılar yazmaları gerektiği belirtilmiştir.

Şekil 8: Video Proje etkinliği öğrenci çalışması

3. BULGULAR

Bulgular, araştırma soruları çerçevesinde incelenerek *Kavram temelli temel tasarım etkinliklerine ilişkin görüşler, Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin tasarım bilgi ve becerilerine katkıları, katılımcı öğrencilerin kavram temelli etkinlikler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmaların başarı düzeyi* olmak üzere 3 temayla açıklanmıştır.

3.1. Kavram temelli temel tasarım etkinliklerine ilişkin görüşler: Kavram temelli temel tasarım etkinliklerine ilişkin görüşler teması içerisinde her etkinliğe ait bulgular ayrıntılı olarak ele alınarak alt temalar altında ortaya konmuştur. Nokta-kavram etkinliği için elde edilen alt temalar ve ilgili kodlar Şekil 9'da sunulmuştur.

Ön Çalışma	Kavram ve Tasarımı İlişkilendirme	Karşılaşılan Zorluk	Kazanımlar
<ul style="list-style-type: none">Kavram tanım ve anlamı üzerine düşünmeAraştırmaEskiz	<ul style="list-style-type: none">Kavramı bireyselleştirmeKavram ve kompozisyon öğelerini ilişkilendirmeDeneme-yanılmaMüzik dinleme	<ul style="list-style-type: none">Kavramı tasarıma aktarımda zorlanmaSoyut düşünmede zorlanmaTasarıma uygun yazı yazımında zorlanma	<ul style="list-style-type: none">Kompozisyon bilgi ve becerisiKavram-biçim ilişkisi kurabilmeSoyut düşünme yetisiOdaklı çalışmaEstetik beğeni gelişimiGörsel ifade gücü

Şekil 9: Nokta-kavram etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar.

Nokta-kavram etkinliğine ilişkin ön çalışmalar: Öğrenciler, nokta-kavram etkinliğine başlamadan önce bazı ön çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu ön çalışmalar, kavram tanımı ve anlamı üzerine düşünme, araştırma ve eskiz yapma şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Etkinlik kapsamında öğrencilere nokta kavramının tanım ve anlamını sorgulamalarına ilişkin Sinem "...Kavramların tanımlarına baktım. Burada zaten tanımlama yapmıştık ama ben internetten de tanımlarına baktım. Oradan da kafamda bir şeyler oluşsun istedim ki oluştu da...(Sinem, G1, 7.10.2016)" ifadelerini kullanmıştır. Ön çalışma kapsamında öğrencilerin eskiz çalışmaları yaptıkları görülmektedir. İlknur'un "...eskizler yaptım, kalem denemeleri yaptım, nokta hangisinde daha güzel duruyor. Işık-gölge çalışmaları yaptım (İlknur, G1, 7.10.2016)" ifadesi farklı kalemlerin kompozisyon öğeleri içindeki ışık-gölge etkileri üzerine denemeler yapıldığını göstermektedir. Ayrıca öğrenciler kavrama ilişkin araştırma yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayşe "...sonra internete yazdım bu kavramlarla ilgili şeyleri o da pek kavramlarla ilgili çıkmadı...(Ayşe, G1, 7.10.2016)" ve Derya "...Kavramlarla ilgili genel direk anlamlarına, işte ne tarz şeyler, hani görseller, orda nasıl fotoğraflar çıkıyor, o tarz şeylere baktım (Derya, G1, 7.10.2016)." ifadeleri ile kavrama ilişkin araştırma yaptıklarını belirtmişlerdir. Her iki öğrenci de araştırma yaptığını söylemiştir. Ancak Ayşe herhangi bir sonuca ulaşamazken, Derya kavramlara karşılık gelen bazı görsellere ulaşabildiğini belirtmiştir. Öğrencilerin kavramlarla ilgili nokta çalışmalarına doğrudan ulaşamamaları etkinlikler kapsamında istenen nihai bir sonuçtur. Böylelikle kopyacılık ve birbirine benzeyen stereotip özellikler gösteren çalışmaların önüne geçilmiştir. Dolaylı olarak kavramlara karşılık gelen görsellerle ilgili bilgi edinmeleri ise olumlu görülmektedir.

Nokta-kavram etkinliğine ilişkin kavram ve tasarım ilişkilendirme: Öğrencilerin kavram ve tasarımı sürecini ilişkilendirmeye yönelik farklı stratejiler kullandığı görülmektedir. Bu stratejiler; kavramı bireyselleştirme, kavram ve kompozisyon öğelerini ilişkilendirme, deneme-yanılma ve müzik dinlemedir. Öğrencilerden bazılarının kavramı bireyselleştirme stratejini kullandığı görülmektedir. Örneğin; Aslıhan günlüğünde kavramları bireyselleştirme süreciyle ilgili ifadeleri şu şekildedir: "Bugün derste kavramlar üzerinde durduk. İlk konumuz noktaydı. Nokta çalışması örneklerine baktık ve herkesten farklı yorumlamalar oldu. Herkesin bakış açısı farklıydı. Kelimeler verildi ve bizde uyandırdığı çağrışımlar üzerinde durduk. Verimli ve güzel bir dersti diyebilirim (Aslıhan ÖG, 26.09.2016)" Aslıhan ders anlatımları sırasında kavramların yan anlamlarını içeren çağrışımların kişilere göre farklılık gösterdiğine değinmiştir. Öğrencilerin kullandığı diğer strateji ise kavram ve kompozisyon öğelerini ilişkilendirme şeklindedir. Öğrenciler, kavram ve kompozisyonlarını ilişkilendirirken temel tasarım ilkelerine bağlı kalarak ışık-gölge, perspektif, espas gibi kompozisyon unsurları aracılığıyla kavramları ifade ettikleri bir görsel dil kurgulamışlardır. Örneğin Aybüke'nin aşağıdaki ifadesi bu duruma kanıt olarak sunulabilir.

"Örneğin kaosta sıkışıklığı ve dar alanları düşündüğüm için noktaları birbirine daha çok yaklaştırdım ve mesafeleri azalttım ve koyu değerleri daha çok kullanmaya dikkat ettim. Çünkü açık ve ferah bir alan kullansaydım benim için kaosu ve karmaşayı ifade etmeyecekti. Ya da dinginliği kullanırken daha açık tonlar ve insanlara bakan kişiye daha dingin hissettirmesi için birbirinden uzak açık tonlar kullanmayı tercih ettim (Aybüke, G1, 7.10.2016)."

Kavram ve tasarım ilişkilendirme için öğrencilerin kullandığı bir diğer strateji ise deneme-yanılmadır. Öğrencilerin deneme yanılma ile kavram ve tasarım ilişkisini kurmaya çalıştıkları görülmüştür. Çağla'nın "çalışmalarına başlarken bir kavram ya da bu kavramı yapayım diyerek başlayamadım. Çünkü hep obje üzerinde çalıştığımız için gerçek hayal gücü ile düşünemedim, yani öyle söyleyeyim. Bir nokta koyup o noktadan yola çıkarak hangi kavrama benzediyse yapmaya çalıştım (Çağla G1, 7.10.2016)." ifadeleri bu durumu destekler niteliktedir. "... Son olarak öğrencilerin müzik dinleme stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrenciler, müziğin duygu durumlarını etkilediğini ve böylelikle kavramlarla tasarımı ilişkilendirme sürecini kolaylaştırdığını ifade etmektedirler. Cemre'nin "Müzik dinledim. Kesinlikle mesela dinginlikte daha sakin müzikler dinlemeye çalıştım, kaosta metal dinlemeye çalıştım (Cemre, G1, 7.10.2016)" ifadesiyle müziğin etkisini vurgulamıştır.

Nokta-kavram etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Nokta-kavram etkinliği sürecinde öğrenciler bazı zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tasarıma aktarımda zorlanma, soyut düşünmede zorlanma, tasarıma uygun yazı yazımında zorlanma, yaşanan zorluklar arasındadır. Öğrencilerin kavramı tasarıma aktarımında zorluk yaşadıkları görülmektedir. İlknur; "düşündüğümü nokta ile ifade edemedim. İfade etmekte zorlandım. Hani istediğimi çıkaramadım. Ya da ben istediğimi çıkardığımda o kavrama uzak kaldı. Yani ikisini bir bütün olarak düşünemedim (İlknur, G1, 7.10.2016)." ifadesi ile yaşadığı zorluluğu belirtmiştir. Sinem, "...Soyut düşünemiyordum ben daha çok somut düşünüyordum o yüzden ben de çok şekil çıkıyordu yani... bir şekil görünüyor çiçek şekli de var mesela değiştirememiştim."(Sinem, G1, 7.10.2016) ifadesiyle soyut düşünme konusunda zorlandığını ifade etmiştir. Benzer şekilde Çağla'da aşağıdaki ifadeleriyle bu durumu desteklemektedir.

"Düşünüyorum. Tasarlayabiliyorum aklımda ama bunu kağıda yansıtamadım ilk başlarda ilk iki hafta sorunlu geçti. Yaptığım tasarımlar beğenilmedi, olmadı sürekli bir gerçek şeyleri andırıyordu. O yüzden biraz daha hayal gücünde çok zorlandım. Bu da önceki aldığım eğitimden kaynaklanıyor (Çağla, G2, 2.10.2016)"

Ayrıca öğrencilerin etkinlik sürecinde tasarıma uygun yazı yazımında zorlandıkları görülmektedir. Derya'nın "...kendi kafamda düşündüğüm ve tasarladığım şeyle kağıda aktarmak ve onunla ilgili yazı yazmak özellikle beni çok zorladı...(Derya,G1,2.10.2016)." ifadesi bu durumu desteklemektedir. Genel olarak öğrencilerin nokta kavram etkinliğinde tasarımlarını çoğunlukla bir motif ya da desene benzetme eğilimi gösterdiği görülmüştür. Söz konusu zorluğun giderilmesi için kavram-biçim ilişkisinin anlaşılması amacıyla farklı tekniklerle gerçekleştirilen noktasal öğeler içeren çalışmaların gösterimi ve anlatımı yapılmıştır. Öğrenciler, eskiz ve yazı çalışmaları yaparak kavramsal düşünme pratiklerine uyum sağlamışlardır.

Nokta-kavram etkinliğinin kazanımları: Öğrenciler nokta-kavram etkinliğiyle kazanımlar elde ettiğini belirtmişlerdir. Bu kazanımlar, kompozisyon bilgi ve becerisi, kavram ve biçim ilişkisi kurabilme, soyut düşünme yetisi, odaklı çalışma, estetik beğeni gelişimi ve görsel ifade gücü ile kavramsallaştırılmıştır. Hande, kompozisyon bilgi ve becerisiyle ilgili kazanımlarını aşağıdaki gibi açıklamıştır.

"Öğrendiğim temel tasarım elemanlarını normalde teorik olarak öğrenip geçmiştik ama şu an baktığım zaman bu çalışmayla beraber hepsinin nerde kullanıldığını ne anlama geldiğini, altın oranı ve buna benzer birçok temel tasarım oranını işte çeşitlerini gördüğüm zaman artık kaorayabiliyorum. Şudur diyebiliyorum. Eskiden sadece teorik bilgim vardı (Hande, G1, 7.10.2016)."

Hande, nokta-kavram etkinliği aracılığıyla temel tasarım bilgilerinin uygulamadaki karşılığını öğrendiğini ve kompozisyon öğeleriyle ilgili pratik elde ettiğini söylemiştir. Esra, günlüğünde kavram ve biçim ilişkisi kurabilme becerisini aşağıdaki sözleriyle açıklamaktadır.

"..Her ders yeni bir şey fark ediyorum. Sadece alışkanlıklarımdan vazgeçmem zor oluyor. Çünkü lisede daha çok verileni yapma yani bir başka birinin yaptığı çalışmayı tekrar yapma, renkleri bile kendimiz seçmiyorduk hocalarımız bize gösterirdi sonra ayısını yap derdi o yüzden ezberciliğe alıştık biraz kendi özgün fikirlerimizi ortaya koyamadığımız ve kendimizden de bir şey katamadığımız için ilk başta konu ve kavramlar bir anda ağır geldi ama ... şimdi kavram konusunda daha rahatım yani kavramla noktayı birbiri ile düşünmeyi ya da sadece noktayı düşünmeyi iyi öğrenebildim. Eleştiri yapmak da oldukça geliştiriyor bu sayede kendi tarzımı da yavaş yavaş keşfedebiliyorum" (Esra, ÖG, 6.10.2016)"

Esra günlüğünde, önceki eğitimlerinin kendilerini öğrenmeye ve yaratıcılığa yönlendirmemesinden yakınmıştır. Nokta-kavram etkinliğindeyse kavram ve noktaları ilişkilendirebildiğini belirtmiştir. Öğrenciler soyut düşünme yetilerini geliştirdiklerini ifade etmiştir. Örneğin Beyza'nın ifadeleri şu şekildedir;

"İlk başta konu zaten soyuttu. Soyut düşünmeyi daha çok yoğunlaştım. Yani hiç soyut düşünmemiştim mesela hiç, şekilleri soyut algılamamıştım. Daha çok şekil üzerinden bakıyordum. Çalışmalarımız da hep şekil üzerindendi. İlk baştaki çalışmalarımız da öyleydi. Sonra sonra açıldık. Yani daha çok soyuta girdik. Bir hayal veya hayal üzerine düşünce üzerine yoğunlaştım...(Beyza, G1,7.10,2016)."

Ayrıca öğrenciler odaklı çalışma becerisi kazandıklarını belirtmiştir. Örneğin Sinem "...kavram yani eğer serbest olsaydık daha zorlanırdık bence. Kavram olması iyi oldu. Tek bir kavram var tek bir şeye yoğunlaşmak daha iyi oluyor (Sinem, G1, 7.10.2016)." açıklamalarında, kavramın yönlendirici olduğunu ve odaklanılacak bir alan oluşturduğunu belirtmiştir. Böylelikle öğrencilerin kavramın çalışma süreci içerisindeki işlevini anladığı söylenebilir.

Aysun estetik beğenisinin geliştiğini "...Birazcık daha farklı düşündüm, farklı şeyleri daha beğenir oldum. Hani hep bir şekil, düzen şeyi vardır ya ondan birazcık kurtuldum (Aysun, G1, 7.10.2016)." sözleriyle ifade etmiştir. Öğrenciler, etkinlik öncesinde simetrik ve merkezi olan kolay kompozisyonlar kurmaya eğilim gösterirken etkinlik sonrasında asimetrik denge içeren karmaşık ve farklı kompozisyonlara ilgi göstermişlerdir. Nokta kavram etkinliğinin bir diğer kazanımı ise görsel ifade gücü olduğu görülmektedir. Elde edilen verilerden öğrencilerin nokta ve çizginin tasarım öğesi olarak taşıdığı değeri ve tasarım içerisindeki rollerine ilişkin bilgi ve farkındalık geliştirdikleri görülmektedir. Söz konusu farkındalığı Derya şu sözlerle ifade etmiştir "Nokta-kavram çalışmasıyla daha çok artık sadece nokta, çizgi değil hani onların bir şeyler de yansıtabildiğini gördüm. Bir insanın duygu düşüncelerini ifade edebildiğini gördüm. Bu bana büyük bir katkı sağladı açıkçası (Derya, G1, 7.11.2016)." Çizgi-kavram etkinliği için elde edilen alt temalar ve ilgili kodlar Şekil 10'da sunulmuştur.

Ön Çalışma	Kavram ve Tasarımı İlişkilendirme	Karşılaşılan Zorluk	Kazanımlar
<ul style="list-style-type: none">Kavram tanımı ve anlamı üzerine düşünmeEskiz yapmaGörsel inceleme	<ul style="list-style-type: none">Kavramı bireyselleştirmeKavram-biçim ilişkisi	<ul style="list-style-type: none">Kavramı tasarıma aktarımda zorlanmaSoyut düşünmede zorlanma	<ul style="list-style-type: none">Tasarım bilgi ve becerisiKavram-biçim ilişkisi kurabilmeSoyut düşünme yetisiFarklı bakış açısı

Şekil 10: Çizgi-kavram etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar

Çizgi-kavram etkinliğine ilişkin ön çalışmalar: Öğrenciler, çizgi-kavram etkinliği için ön çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu ön çalışmalar; kavram tanımı ve anlamı üzerine düşünme, eskiz yapma, görsel inceleme olarak kavramsallaştırılmıştır. Etkinlik kapsamında kavram tanımı ve anlamı üzerine düşünmeye ilişkin Derya "...kendim ne yapabilirim tekrar tekrar o kavramların anlamlarına baktım ben her çalışmadan önce (Derya, G2, 20.10.2016)." ifadelerini kullanmıştır. Ön çalışma kapsamında öğrenciler eskiz yaptıklarını belirtmişlerdir. Aybüke'nin "Ben karalama yaptım derici kağıdına yani daha düz çizgiler atabilmek için ve o elin rahatlığını sağlayabilmek için...(Aybüke, G2, 20.10.2016)" sözlerinden serbest çizgi çalışmalarının yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında öğrenciler, çizgisel öğeler içeren görseller incelediklerini ifade etmiştir. İlknur'un "...Çizgi çalışmalarına baktım. İnternet sitelerini araştırdım. Sonra sanat sitelerini araştırdım. Aslında çizgiyle böyle şeyler yapılabileceğini de ilk defa görmüş oldum (İlknur, G2, 20.10.2016)." ifadelerinden öğrencilerin çizginin tasarım ögesi olarak işlevine yönelik farkındalık geliştirdiği anlaşılmaktadır.

Çizgi-kavram etkinliğinde kavram ve tasarım ilişkilendirme: Öğrencilerin kavram ve tasarımı ilişkilendirmek için farklı stratejilerden yararlandıkları anlaşılmıştır. Bu stratejiler, kavramı bireyselleştirme ve kavram-biçim ilişkisi olarak kavramsallaştırılmıştır. Öğrencilerin bazılarının kavramların kendi yaşamlarındaki anlam yükleri üzerine yoğunlaşarak kavramı bireyselleştirme stratejisini kullandıkları görülmüştür. Sinem'in "...kavramları daha çok duygu olarak benim için ne ifade ediyordu mesela kaos benim için öfkeyi anlatıyorsa, öfkeyi uyandırıyor onda o şekilde çiziyorum (Sinem, G2, 20.10.2016)." ifadeleri bu durumu kanıtlar niteliktedir. Öğrencilerin tasarım ilkeleri doğrultusunda kavram ve biçimleri ilişkilendirdikleri görülmüştür. Derya'nın aşağıdaki ifadeleri bu durumu açıkça ortaya koymaktadır;

"Mesela dinginlik de daha yumuşak hafif tüy gibi çizgiler düşünerek yani o tarzda düşündüm. Kaosta daha sert bir anda gelişen rastgele olan daha sıkışık karmaşık şeyler düşünerek onları yaptım. Benim seçtiğim kavramlar diğerleri "uzak-yakın" dı. Onlarla ilgili de daha çok perspektifti o tarz çizgileri kullanmaya çalıştım...(Derya, G2, 20.10.2016)"

Çizgi-kavram etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Çizgi-kavram etkinliği sürecinde öğrenciler bazı zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Tasarıma aktarımda zorlanma, soyut düşünmede zorlanma öğrencilerin ifade ettiği zorluklardır. Öğrencilerin bir kısmı, kavramları tasarıma aktarmada zorlandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Aslıhan "...yine aynı şekilde kavrama uygun olmadığını fark ettim. Çoğu çalışmamda daha fazla eskiz yaptım. Bazı eskizleri, çoğu eskizden nasıl desem birkaç eskizden bir tane oluşturabildim (Aslıhan, G2, 20.10.2016)." ifadeleriyle karşılaştığı zorluğu belirtmiştir. Eskizler yaparak söz konusu zorluğu aşabildiğini de eklemiştir. Öğrencilerin bazıları soyut düşünmede zorlandıklarını belirtmişlerdir. Cemre'nin "Yine aslında hemen hemen aynı, hep şekil oluyordu hocam farkındasınız siz de ve benim çalışmalarım çok sade farkındasınız, hep sadelik yansıtmaya çalıştım bu yüzden de biraz zor oldu...(Cemre, G2,20.10.2016)" ifadeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Çizgi-kavram etkinliğinin kazanımları: Öğrencilerin çizgi-kavram etkinliğinden elde ettikleri kazanımlar; tasarım bilgi ve becerisi, kavram-biçim ilişkisi kurabilme, soyut düşünme yetisi, farklı bakış açısı olarak kavramsallaştırılmıştır. Aslıhan günlüğünde tasarım bilgi ve becerisi kazanımlarıyla ilgili şu ifadelere yer vermiştir. "Kompozisyon çalışmalarından önce kafamda kompozisyon oluşturamamı sağladı. Baya bir etkisi oldu. Ne fikir olarak neyi yapabilirim diye daha şey düşünebiliyorum. Daha ayrıntılı düşünebiliyorum, ne yapabilirim diye çalışmalarında (Aslıhan, G2, 20.10.2016)" Aslıhan ayrıntılı düşünerek kompozisyon oluşturabildiğini belirtmiştir. Ayrıca öğrenciler nokta ve çizginin kompozisyon içerisindeki anlam ve işlevini karşılaştırma fırsatı bulmuştur. Esra'nın "...çizgi olduğu için aslında anlatmak istediğimi daha rahat anlattım. Çizginin öyle bir şeyi vardı, eleman olarak belki (Esra, G2, 20.10.2016)." açıklamaları bu duruma kanıt olarak gösterilebilir. Cemre ise kavram-düşünce ilişkisi kurabilme yetisi elde ettiğini şu ifadelerle belirtmiştir. "Tasarım açısından sonuçta bir kavram verdiniz biz o kavramlar üzerinde düşündük bunu nasıl ifade edebilirim. Tasarım açısından faydalı olduğunu düşünüyorum. Biçimle düşünce arasındaki geçişi sağladı (Cemre, G2, 20.10.2016). Öğrenciler, kavram temelli temel tasarım etkinliklerinin tasarım ve biçim ilişkisinin yanı sıra soyut düşünme becerileri de

kazandıklarını da belirtmişlerdir. Aybüke'nin soyut düşünme becerileri kazanımına ilişkin "Kavramlarla çalışmak bana soyut bir kavramı yani kaosu çizgi ile nasıl ifade edebileceğimi öğrendim. Ya da dinginliği ben oraya sizin söylediğiniz gibi bir desen değil orda kendimi ifade edebilmeyi öğrendim (Aybüke, G2, 20.10.2016)." açıklamaları bu durumu destekler niteliktedir. Ayrıca öğrenciler farklı bakış açısı elde ettiklerini belirtmiştir. İlknur'un farklı bakış açısı kazanımına ilişkin "...daha farklı bakmaya başladım, bakış açım farklılaştı. Zaten sanatla ilgilenen insanların da böyle bakması gerekir. Bir farkımız kalmaz değil mi diğer bakanlarla aramızda (İlknur, G2, 20.10.2016)" açıklamaları bu duruma örnek olarak sunulabilir. İlknur ifadelerinde sanat eğitimi alan kişilerin farklı bakış açısına sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Doku etkinliği için elde edilen alt tema ve kodlar Şekil 11' de sunulmuştur.

Ön Çalışma	Zorluk	Kazanım
<ul style="list-style-type: none">AraştırmaFotoğraf Çekimi yapılacak dokuların belirlenmesiFotoğraf Çekiminde kullanılacak cihazı belirlemeDeneme çekimi	<ul style="list-style-type: none">Doku sınıflandırılmasında zorlanmaFotoğraf çekiminde zorlanmaCihaz çekim kalitesiBenzer dokuların fotoğrafını çekme	<ul style="list-style-type: none">Tasarım bilgi ve becerisiFotoğraf çekim bilgi ve becerisiGörsel algı gelişimiFarkındalık

Şekil 11: Doku etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar

Doku etkinliğine yönelik ön çalışmalar: Öğrenciler, doku etkinliği kapsamında ön çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma, fotoğraf çekimi yapılacak dokuların belirlenmesi, fotoğraf çekiminde kullanılacak cihazı belirleme ve deneme çekimi, öğrencilerin doku etkinliğinde kapsamında gerçekleştirdikleri ön çalışmalardır. Öğrencilerin doku çeşitleriyle ilgili araştırmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Hande'nin, "Sonra inorganik, organik, doğal nedir bunların hepsini araştırdık..(Hande, G3, 4.11.2016)" ifadeleri bu durumu destekler niteliktedir. Aybüke ise fotoğraflarını çekeceği dokuları belirleyerek bir çalışma planı oluşturduğunu "...Bunun için Polatlı'da dışarıda yapılan bir müze var ve oradaki müzede sergilenen şeyler çok fazla yağmur kar ve doğa olaylarına maruz kaldığı için fazla çürümüş paslanmış yerleri vardı, onları çekmeyi planladım...(Aybüke, G3, 4.11.2016)" açıklamalarında ifade etmiştir. Esra ise ön çalışma olarak fotoğraf çekimlerinde kullanacağı cihazı belirlediğini şu ifadelerle belirtmiştir. "Doku çalışmalarım için tabi ki öncelikle neler çekeceğimi nasıl çekeceğimi ne ile çekeceğimi onun kararını verdim. Teknik açıdan kamera mı kullanacağım yani onun imkanını sağlayabilecek miyim? Yoksa kendi akıllı telefonlarımızla mı çekeceğiz, önce onları ayarladım (Esra, G3, 4.11.2016)" Öğrenciler, ön çalışma kapsamında deneme çekimleri yaptıklarını açıklamıştır. Başak'ın "...daha çok böyle çalışmayı anlamak adına ön çalışma olarak küçük küçük fotoğraflar çektim diyebilirim (Başak, G3, 4.11.2016)" ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

Doku etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Doku etkinliğinde öğrencilerin karşılaştığı zorluklar; doku sınıflandırmasında zorlanma, fotoğraf çekiminde zorlanma, cihaz çekim kalitesi, benzer dokuların fotoğrafını çekme olarak kavramsallaştırılmıştır. Bazı öğrenciler doku sınıflandırmasında zorlandığını ve söz konusu zorluğu ise araştırmacı ve Güzin Hoca'nın rehberliğinde aşabildiğini açıklamıştır. Derya'nın aşağıdaki ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

"İnorganikte çok büyük sıkıntılar çektim. Çünkü inorganığı ayıramadık çok uzun bir süre o mu bu mu hatta sürekli size mesaj attım falan onda çok büyük sıkıntılar çektim ve onda çok kafam karıştı. Ondan sonra sizin ve Güzin hocanın yardımınızla onu bitirebildim...(Derya, G3, 4.11.2016)"

Genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin fotoğraf çekiminde zorlandığı doku etkinliği sırasında araştırmacı tarafından da gözlenmiştir. Ancak etkinlik sürecinde öğrenciler, derste verilen dönütleri dikkate alarak tekrar çekim yapmışlardır. Böylelikle söz konusu zorluğun aşıldığı görülmüştür. Aybüke'nin fotoğraf çekiminde yaşadığı zorluklara ilişkin açıklamaları bu durumu destekler niteliktedir.

"Ben teknik olarak sıkıntı yaşadım. Çekim açısı olarak ve ışığı kullanma açısından biraz tecrübesiz olduğum için çekimlerim çok amatörce oldu. O yüzden onları düzeltmem için çoğu kez getirdiğim fotoğrafları geri götürüp yenilerini çektim. Bu açıdan sıkıntı çektim onu da sizinle düzelttik zaten. Zaten ışığı nerden almam gerektiğini nasıl çekmem gerektiğini gösterdiniz bunları düzelttim" (Aybüke, G3, 4.11.2016).

Oktay ise fotoğrafları çektiği cihazın çekim kalitesiyle ilgili yaşadığı zorluğu “ilk başta telefonum çekmiyordu yani odaklamıyordum, o yüzden bilgisayara aktardığım zaman çok renksiz çıkıyordu dokularım. Onun için arkadaşlarımdan yardım aldım (Oktay, G3, 4.11.2016)” ifadeleriyle açıklamıştır. Oktay arkadaşlarıyla yardımlaşarak ilgili zorluğu aştığını belirtmektedir. Öğrenciler doku çekimlerini çoğunlukla akıllı telefonlarıyla gerçekleştirmişlerdir. Bazı öğrenciler ise profesyonel fotoğraf makinası kullanmıştır. Bu durumun öğrencilerin çalışmalarının niteliklerinde farklılıklara ve değerlendirme sürecinde eşitsizliğe yol açabileceği düşünülebilir. Ancak değerlendirme sürecinin birçok farklı kriter içermesinden dolayı söz konusu ayırım büyük bir önem taşımamaktadır. Meltem’in “...herkesin kafasına ilk aynı şeyler geliyordu. Herkes de aynı şeyler olmaya başladı. O yüzden daha farklı fotoğraf çekme arayışına girdik.. (Meltem, G3, 4.11.2016)” açıklamalarından ise, öğrencilerin özgünlük kaygısıyla farklı doku arayışına girdikleri anlaşılmaktadır.

Doku etkinliği kazanımları: Öğrenciler doku etkinliğinin kazanımları tasarım bilgi ve becerisi, fotoğraf çekim bilgi ve becerisi, görsel algı gelişimi, farkındalık olarak kavramsallaştırılmıştır. Tasarım bilgi ve becerisine ilişkin kazanımlarını Aslıhan “Doku etkinliği nesnelere yapılarını öğrendim dokuların en başta çizerken nasıl etüt edileceğini öğrendim. Gölge-ışık olayı daha da pekişti (Ashhan, G3, 4.11.2016).” ifadeleriyle açıklamıştır. Derya da şu ifadelerle tasarım bilgi ve becerilerini geliştirdiğini açıklamıştır. “Yaptığım çalışmalarda büyük etkilerini görüyorum. Çünkü dokuları daha rahat bir şekilde ayırabiliyorum ya da bir çileğin ya da bir şeyin etkisini yapmak için biliyorum onun dokusunu, çalışmamda onu kullanabiliyorum ben..(Derya, G3, 4.11.2016)” Öğrencilerin genel olarak fotoğraf çekimiyle ilgili deneyim ve farkındalık kazandığı anlaşılmıştır. Örneğin Çağla’nın fotoğraf çekim bilgisi ve becerisi kazanımlarına ilişkin “...mesela fotoğraf çekim becerim hiç yoktur o konuda ama artık ışık nereden geliyor nasıl çıkıyor artık o konuda da biraz tecrübem oldu (Çağla, G3, 4.11.2016)” ifadeleri, bu duruma kanıt niteliğindedir. Oktay’ın “ben hiç bilmiyordum fotoğraf çekmeyi hani odaklamadan çekiyordum fotoğraflarımı hep, yani telefona basıyordum direk çekiyor sanıyordum onu odaklamamız lazım ışığını rengini ayarlamamız gerekiyormuş (Oktay, G3, 4.11.2016)” ifadeleri bu durumu desteklemektedir. Ayrıca Sinem “..aynı zamanda şeyi de araştırdım daha yakın çekim için hangi lensler daha iyidir diye ve çok profesyonel olmayan bir lens için bile bir aparatla lensi makineye ters takarak daha makro çekimler yapılabildiğini öğrenmiş oldum (Sinem, G3, 4.11.2016).” açıklamalarıyla fotoğraf çekerken kullandığı lens ve benzeri araçlarla ilgili teknik beceriler kazandığını ifade etmiştir. Öğrenciler, doku etkinliği sürecinde çevreye yönelik duyarlılık ve farkındalık geliştirdiklerini belirtmiştir. Hande’nin aşağıdaki ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

“Değerlendirme: Doku çalışması farkındalığımı arttırdı. Çevremeye bakarken sadece objeleri değil objelerin dokusuna da dikkat etmeye başladım. Bu etkinlikte diğerlerinden daha fazla eğlendim. Objelerin organik, inorganik olup olmadığına karar vermek çok zevkli. Fikir yürütme ve beyin fırtınası olasılığı sağlaması çok güzel. (Hande, ÖG, 26.10.2016)”

Hande, derslerde doku çeşitlerine yönelik gerçekleştirilen beyin fırtınası ve fikir alışverişi gibi aktivitelerden memnuniyet duyduğu belirtmiştir. Yeniden üretim etkinliği için elde edilen alt tema ve kodlar Şekil 12’ de sunulmuştur.

Ön Çalışma	Kavram ve Tasarım ilişkilendirme	Zorluk	Kazanım
☐ Araştırma	☐ Biçimsel uyarılma	☐ Kavram belirlemede zorlanma	☐ Eser ve sanatçı bilgisi
☐ Örnek çalışmaları inceleme	☐ Popüler öğelerle ilişkilendirme	☐ Kompozisyon oluşturmada zorlanma	☐ Yorum eleştiri bilgisi
☐ Kavram belirleme	☐ Günümüze uyarılma	☐ Kavram ve biçimi ilişkilendirmede zorlanma	☐ Yaratıcılık
☐ Eskiz yapma	☐ Eleştirel bakış geliştirme		☐ İfade gücü
☐ Yazı yazma	☐ Sanatçının diğer eserleriyle ilişkilendirme		☐ Hayal gücü

Şekil 12: Yeniden üretim etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar

Yeniden üretim etkinliğine yönelik ön çalışmalar: Öğrenciler yeniden üretim etkinliğine yönelik ön çalışma olarak araştırma, örnek çalışmaları inceleme, kavram belirleme, eskiz yaptıklarını ve yazı yazdıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler çalışmalarına başlamadan önce araştırma yaptığını belirtmiştir. Meltem’in “..kendi tablomla ve sanatçıyla ilgili kütüphanede araştırma yaptım. Ders haricinde de birçok kitap aldım ve arasında çok eğlenceli kitaplar var. Bu çalışma bir nevi de sanatçıların yaşantılarına olan ilgimi arttırdı. (Meltem, ÖG, 09.11.2016)” ifadeleri ile araştırma yaptığını belirtmiştir. İlkey ise örnek çalışmaları incelediğini

belirterek "Daha önce yapılmış çalışmalara baktım..." ifadelerini kullanmıştır. Beyza ise ön çalışma olarak üzerinde çalışacağı kavramı belirlediğini "Ana konuyu o tablonun ana konusundan yola çıktım. O kavram üzerinden yani onunla benim aklımda yani hile, hile deyince aklıma neler geliyor. Neler yansıtıyor bana? onun hakkında bir film den yola çıktım..(Beyza, G4, 22.11.2016)" sözleriyle açıklamıştır. Genel olarak bakıldığında öğrenciler, ön çalışma olarak eskizler yaptığını söylemiştir. Esra'nın aşağıdaki ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

"Çalışmaya başlamadan önce baya bir eskizler attım. Hani ne yapabilirim neyi nereye yerleştirebilirim. Nasıl yapsam daha güzel olur. Neyi nereye daha iyi yerleştirmem gerekiyor. Baya önceden bir eskizler yaptım. 3-5 tane eskizlerim bittikten sonra aralarından bana en uygun olanı ya da bana en güzel görüneni seçtim..(Esra, G4, 22.11.2016)"

Ayrıca Çağla "...eskiz yaptım, yazılarını yazdım, yazarak ilerledim, o şekilde (Çağla, G4, 22.11.2016)" ifadeleriyle ön çalışma olarak eskiz yapmanın yanı sıra yazı yazdığını belirtmiştir.

Yeniden üretim etkinliğinde kavram-tasarım ilişkilendirme: Öğrencilerin yeniden üretim etkinliği kapsamında kavram ve tasarımı sürecini ilişkilendirmeye yönelik bazı stratejiler geliştirmiştir. Biçimsel uyarılama, popüler öğelerle ilişkilendirme, günümüze uyarılama, eleştirel bakış geliştirme, sanatçının diğer eserleriyle ilişkilendirme öğrencilerin kullandığı stratejilerdir. Öğrencilerden bazılarının biçimsel uyarılama stratejisini kullandığı anlaşılmıştır. Örneğin Aysun'un "Yaptığım çalışmada Salvador Dali'nin eserini iç mekan olarak tasarladım. Çünkü manzara resminde masa, saat ve parfüm şisesi bana bunu yansıttı ve masa saat ve parfüm şisesini kullandım (Aysun, Yeniden üretim çalışmasına ilişkin yazısı)" ifadeleri bu durumu destekler niteliktedir. Öğrencilerin kullandığı bir diğer strateji ise popüler öğelerle ilişkilendirme değildir. Beyza, kavram ile tasarımı ilişkilendirme sürecinde popüler öğelerle ilişkilendirme stratejisinden yararlandığını "Karayıp Korsanları Johnny Depp'in filminin bir sahnesinden Johnny Depp orada hilebaz kandırmaca bir rol üstleniyordu ondan yola çıktım. Tam benim temama uygun olarak düşündüm. Onu kullandım çalışmamın içinde (Beyza, G4, 22.11.2016)" ifadeleriyle açıklamıştır. Kavram ve tasarımı ilişkilendirme sürecinde kullanılan bir diğer strateji ise günümüze uyarlamadır. Hande, günümüze uyarılama stratejisini kullandığını "...Ben şu an yukarı baktığım zaman yıldız göremiyorum veya tek tük görebiliyorum acaba bunu günümüze yorumlasam nasıl olur? Şimdiki halini gözümde canlandırmaya çalıştım..(Hande, G4, 22.11.2016)" ifadeleriyle ortaya koymuştur. Derya ise kavram ve tasarımı ilişkilendirmek için eleştirel bakış geliştirme stratejisini kullandığını şu ifadelerle belirtmiştir.

"Guernica tablosu İspanya'da yaşanmış bir iç savaşın anlatımıdır. Ben de bu olaydan yola çıkarak şu anki Türkiye'de yaşanan olaylardan şu an savaşta olan ülkelerden kesitler alarak çalışmamı düzenledim. İlk bakışta savaş, savaştan izleri, korkuyu, kaosu, vahşeti anlatan bir çalışma olsa da içinde suskunluklar var, diğer ülkelerin bu olaylara kayıtsız kalmasının izleri var (Derya, Yeniden üretim çalışmasına ilişkin yazısı)"

Kavram ve tasarımı ilişkilendirme sürecinde bazı öğrenciler, sanatçının diğer eserleriyle ilişkilendirme stratejisini kullanmıştır. Başak çalışmasında kavram ve tasarım ilişkilendirme sürecinde sanatçının diğer eserlerinden yararlandığını şöyle ifade etmiştir.

"Konsepti de ressamın çıkış noktasından yararlandım aslında yani madem gece hayatını çalışıyor madem dans eden kadınları çalışıyor. Ben de yeniden üretim de dans eden kadınları gece hayatını yansıtan bir bar olabilir işte gece hayatını yansıtan şeyleri yapmaya çalıştım doğrusu, onun gözünden (Başak, G4, 22.11.2016)".

Açıklamalarda da görüldüğü üzere Başak çalışmasında, sanatçının kendisinden ve eserlerinden yola çıktığını belirtmiştir.

Yeniden üretim etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Öğrenciler, yeniden üretim etkinliği sürecinde bazı zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Kavram belirlemede zorlanma, kompozisyon oluşturmada zorlanma, kavram ve biçimi ilişkilendirmede zorlanma yaşanan zorluklardandır. Esra, kavram belirleme konusunda zorlandığını şu ifadelerle belirtmiştir.

"İlk önce çalışmayı yaparken kafanda bir şey oluşturmak oldukça zor. Çünkü tamamen yeniden üretim yapıyorsun ve kendin yapıyorsun. Hayal gücüyle kendin bir şeyler katmaya çalışıyorsun o oldukça zordu. Baya zamanımı da aldı ne yapmam gerekiyor nasıl yapmam gerekiyor diye. Onları aşmak biraz zor oldu ama daha çok eskizler atarak sürekli deneyerek üstesinden gelmeye çalıştım (Esra, G4, 22.11.2016)."

Esra, kavram belirleme ve konsept oluşturma konusunda zorlandığını, bu zorluğu aşmak amacıyla daha çok eskiz yaptığını ifade etmiştir. Bazı öğrenciler ise kompozisyon oluşturmada zorlandığını belirtmiştir. Derya'nın kompozisyon oluşturmada yaşadığı zorluğu açıklarken kullandığı "...bir şeyler eklemek onları birbirleri ile bağdaştırmak ondan sonra onları, bir şeyi öne çıkartabilmek falan çok zorladı...(Derya, G4, 22.11.2016)"

ifadeler, söz konusu durumu desteklemektedir. Öğrencilerin yeniden üretim etkinliğinde karşılaştığı bir diğer zorluk ise kavram ve biçimi ilişkilendirmede yaşanan zorluklardır. Cemre kavram ve biçim ilişkilendirme sürecinde yaşadığı zorluğu “Açıkçası nasıl yansıtacağım diye çok düşündüm, Nasıl yapabilirim. Böyle olunca karşıdaki anlayabilir mi? Belki resimden anlayan biri anlar da ilgilenmeyen biri anlayabilir mi bunları düşündüm nasıl başa çıktım deneye deneye başa çıktım (Cemre, G4, 22.11.2016)” ifadeleriyle açıklamıştır. Cemre kavramı doğru bir şekilde yansıtabilme üzerine kaygılandığını ve bu durumla başa çıkmak için daha fazla çalıştığını belirtmiştir.

Yeniden üretim etkinliği kazanımları: Öğrencilerin yeniden üretim kazanımları; eser ve sanatçı bilgisi, yorum ve eleştiri bilgisi, yaratıcılık, ifade gücü, hayal gücü ile kavramsallaştırılmıştır. Öğrenciler, yeniden üretim etkinliğiyle eser ve sanatçı bilgisi edindiklerini belirtmiştir. Aybüke’nin “...Bu etkinlik bana çok fazla eser öğretti ve Gustav Klimt başta olmak üzere arkadaşlarımla da araştırdığı ressamların hayatlarını hakkında bilmediğim şeyleri öğrendim (Aybüke, ÖG, 21.11.2016)” açıklamaları bu durumu kanıtlamaktadır. Bir diğer kazanım ise yorum ve eleştiri bilgisidir. Cemre, “Bana biraz tablo yorumlamayı kazandırdı. Daha eleştirel olmayı ve görmeyi kazandırdı (Cemre, G4, 22.11.2016).” sözleriyle eleştiri ve yorum bilgisi elde ettiğini belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında öğrenciler yeniden üretim etkinliğiyle birçok sanatçı ve eser öğrendikleri görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin, yeniden üretim etkinliğinin bir parçası olarak eserlerin kompozisyonlarını ve içeriklerini oluşturan göstergeleri incelediği böylelikle görsel okuryazarlık becerilerini geliştirdikleri ve eleştirel bakış açısı kazandığı anlaşılmıştır. Bunun yanında öğrenciler yeniden üretim çalışmalarının yaratıcılıklarını geliştirdiğini belirtmiştir. Başak’ın aşağıdaki açıklamaları söz konusu durumu desteklemektedir.

“Bu çalışmada gerçekten kendi yorumlarımızı katmamız biraz da böyle yaratıcılığımız geliştiriyor. Röprodüksiyon çalışması değil bu kendimiz yeniden üretim yapıyoruz ve tamamen kendi fikirlerimizle geniş çalışma tekniklerimiz vardı zaten tamamen kendimizi ifade edebilmemiz için iyi bir çalışmaydı bence. Kendimi ifade edebildiğimi düşünüyorum kendime göre bir çalışma seçtiğimi düşünüyorum. Ve yaratıcılığımıza yaratıcılık kattığımızı düşünüyorum (Başak, G4, 22.11.2016).”

Öğrenciler yeniden üretim etkinliği sürecinde hayal güçlerinin yükseldiğini söylemiştir. Oktay’ın “hayal gücümü genişletti sonra başka baya bir düşündürdü, uğraştırdı, bazen sınırimi bozdu. Ama çalışmam güzel herhalde arkadaşlar güzel dedi (Oktay, G4, 22.11.2016)” ifadeleri bu durumu kanıtlamaktadır. 3 Boyutlu Proje Etkinliği için elde edilen alt temalar ve ilgili kodlar Şekil 13’te sunulmuştur.

Ön Çalışma	Kavram ve tasarım ilişkilendirme	Zorluk	Kazanım
☐ Araştırma	☐ Sosyal farkındalık	☐ Kavram ve biçimi ilişkilendirmede zorlanma	☐ Kavram ve 3 boyutlu biçimleri ilişkilendirebilme
☐ Eskiz	☐ Biçimsel ilişkilendirme	☐ Yöntemsel ve teknik zorlanma	☐ El becerisi
☐ Malzeme tedariki			☐ Öz farkındalık

Şekil 13: 3 boyutlu proje etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar

3 boyutlu proje etkinliği ön çalışmaları: Öğrenciler, 3 boyutlu proje etkinliğine yönelik ön çalışma olarak araştırma, eskiz, malzeme tedariki yaptıklarını ifade etmişlerdir. Cemre 3 boyutlu projesiyle ilgili araştırma yaptığını şu ifadelerle açıklamıştır.

“İnternette heykelleri araştırdım. Pinterest diye bir uygulama vardı. Oradan çok fazla baktım. Eskizler yaptım. Ne açıdan nasıl görebilirim. Bu açıdan böyle gözüktüyor, yandan böyle, üstten böyle gözükebilir. Nasıl kavrayabilir? Bunları araştırdım, ve açıkçası tam hareketi olduğu için nasıl düşünmez acaba, nasıl bozulmaz onları araştırdım...(Cemre, G5,13.12.2016)”

Aysun ise “...mesela kafatası çizdim onun şeklini oluşturmak istedim çevresinde kaosu nasıl verebilirim diye çizim yaptım (Aysun, G5, 13.12.2016)” ifadeleriyle eskiz çalışmalarını yaptığını belirtmiştir. Öğrenciler, çalışmalarına başlamadan önce malzemelerini belirleyerek tedarik etmiştir. Beyza’nın ifadeleri “Kartal pençesine baktım canlı yani şey resimlerine nasıl yapabilirim diye düşünerek artık malzemelerini topladım. Tel yapıstırıcı bant ip her türlü şeylerle malzemeleri topladım...(Beyza, G5,13.12.2016)” bu durumu açıklamaktadır.

3 boyutlu proje etkinliğinde kavram ve tasarım ilişkilendirme: Öğrenciler 3 Boyutlu proje etkinliğinde kavram ve tasarım ilişkilendirme sürecinde yararlandığı stratejiler ise sosyal farkındalık ve biçimsel ilişkilendirmedir. Bazı öğrenciler 3 boyutlu çalışmalarında sosyal konulara yönelerek farkındalık

yaratmayı amaçlamıştır. Örneğin Esra, 3 boyutlu çalışmasında doğanın insan hayatı üzerindeki önemine vurgu yapmıştır. Malzeme olarak ağaç kabuğu kullanarak kavram ve tasarımı ilişkilendirmiştir. Esra, aşağıdaki ifadelerle kavram ve tasarımı ilişkilendirme sürecini açıklamıştır.

"...aslında çalışmam üç tane seçimin bir sonucu oldu yani insan, ağaç ve yaşam buna daha birçok şey ekleyebilirim. Ağacın insana verdiği nefes çok dikkatimi çekti ve bunu da yaşam kavramıyla anlatmak istedim. Ağaç ve insanı bütünleştirdim bunu da ancak ağaç kabuklarıyla ve insanın her şeyini yansıttığı yüzü ile yapabildim bende bunun için ağaç kabuğu topladım farklı renk ve boyutlarda birde maske aldım (Esra, G5, 13.12.2016)."

Benzer şekilde Meltem de çalışmasında insanlığın var oluşuna yönelik sorgulamalar yaparak kavram ve tasarımı ilişkilendirme sürecine yönelik şu ifadeleri kullanmıştır.

"Big bang ve Başlangıç: Çalışmamda kavramım "herşeyin başlangıcı, yoktan var olma". Kavramımı yansıtacak bir olay olarak big bang teorisini düşünerek bir çalışma yaptım... Çalışmama bakan kişinin kendini de sorgulamasını istedim. "Evren mi bizi var etti, yoksa bizim olmamız mı evreni var etti". İnsanlar olmasaydı evrenin var olmasının bir anlamı olmazdı çünkü... Çalışmam da teorik boyutun önemi kadar kullanacağım malzemelerle ortaya çıkacak eserde çok önemliydi. Bu yüzden kullanacağım malzemelerden bir liste yapıp, çalışmama uyacak olanları seçtim. Big bang'de ki patlamanın şeklini vereceğim için yuvarlağa yakın bir şekil çıkarmam lazımdı. Bir pilates topunun üzerine beyaz tutkal ve su karışımıyla gazeteyi birleştirip sardım ve bir gün sonra içi boş bir yuvarlak elde ettim. (Meltem, 3 boyutlu proje yazısı)"

Meltem, ifadelerinde kavram ve tasarımı birbirini tamamlaması için uygun malzeme seçimine vurgu yapmıştır. Genel olarak bakıldığında ise öğrencilerin 3 boyutlu çalışmalarında kullandıkları malzemeleri ile kavramlarının uyumlu olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin kavram ve tasarım ilişkilendirme sürecinde kullandığı bir diğer strateji ise biçimsel ilişkilendirmedir. İlknur, kavram ve tasarımı biçimsel ilişkilendirmeyle gerçekleştirdiğini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır.

"Savunma kavramını deniz kestanesinin biçimsel özelliklerinden yola çıkarak yorumlamaya çalıştım. Onu farklı bir biçim ve görüşle yeni bir birleşime sokmaya gayret ettim. Savunma güçlü bir kavram. Korunma, caydırma, eylem, güç, karşı koyma gibi anlamlar barındırıyor. İzleyicide güçlü bir etki bırakmasını istediğim için sert malzemeler kullandım..(İlknur, G5, 13.12.2016)."

Benzer olarak Başak da çalışmasında kavram ve tasarımı biçimsel olarak ilişkilendirdiğini, kar tanelerinin özelliklerinden esinlenerek belirlediği kavramını tasarımına yansıtabilmek için farklı biçim ve malzemeler kullandığını şu ifadelerle açıklamıştır.

"Nesnem kar tanesiydi. Biriciklikten yola çıktığımda kar tanelerinden esinlendim. Kar tanelerinin her birini farklı, kendine özgü şekilleri vardır. Farklı şekillerini yaratırken üç boyutlu olarak; kristal yapısını da kullandığım malzemelerle (silikon, küçük cam parçaları, şeffaf asetat kağıdı parçaları ile) vurguladım (Başak, 3 boyutlu proje yazısı)"

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin 3 boyutlu projelerinde nesne-kavram ve biçim ilişkisini kurabildikleri gözlenmiştir.

3 boyutlu proje etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Öğrenciler 3 boyutlu proje etkinliğinde kavram ve biçimi ilişkilendirme, yönetsel ve teknik konularda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin en çok, belirledikleri kavramları 3 boyutlu biçimlerle ilişkilendirirken zorlandıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin belirledikleri kavramlara karşılık gelen biçim ve göstergeleri bulmak ve izleyiciye doğru bir şekilde yansıtabilme zorlandıklarını anlaşılmıştır. Aybüke'nin "...Ama kavramını seçtiğimde o ikisi arasındaki bağlantıyı nasıl verecektim. Yani insan oraya baktığında ipek böceğinin dönüşümünü anlattığımı nasıl anlayacaklardı. İlk önce burada sıkıntı yaşadım biraz (Aybüke, G5, 13.12.2016)." açıklamaları bu duruma kanıt olarak sunulabilir. Öğrencilerin çizimler ve denemeler yaparak bu zorluğun üstesinden geldikleri gözlenmiştir. Cemre ise yaşadığı malzeme ve teknik zorlukları şu ifadelerle açıklamıştır: "Seramik çamuru baya hassas bir şeymiş, öncesinde baya bir dövülmesi etmesi hani hava kalmaması gerekiyormuş. İlk deneyimimdi benim de. İlk yaptığım baya böyle çatlayıp çatlayıp düşmüştü ki hocam bir de çok zor oluyor onu yapmak üst tarafını baya şekillendirmek zor oluyor. Baya üzümüştü beni..(Cemre, G5, 1.12.2016). Bunun yanında Başak, yönetsel ve teknik zorluklarla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır. "Yapım aşamasında çok farklı teknikler denedim. Gerçekten teknikler, farklı olmasının yanında zorlardı. Hem şeklini vermek zor oldu benim için aynı zamanda malzeme çok önemliydi bu kar tanesinde kristallik var sonuçta silikonla yapacağım deneye deneye deneme-yanılma yoluyla yaptım (Başak, G5, 1.12.2016)." Öğrencilerin birçoğu 3 boyutlu çalışma sürecini ilk kez deneyimlemiştir. Bu nedenle malzeme kullanımı ve teknik detaylarda zorluklar yaşadıkları gözlenmiştir. Ancak öğrenciler, araştırmacı ve Güzin Hoca'nın tavsiyeleriyle çalışmalarını tamamlamışlardır.

3 boyutlu proje etkinliği kazanımları: Öğrenciler 3 boyutlu proje etkinliğinin kazanımları kavram ve 3 boyutlu biçimleri ilişkilendirebilme, el becerisi, 3 boyutlu çalışma deneyimi, öz farkındalık ile açıklanmıştır. Öğrenciler, 3 boyutlu proje etkinliği kapsamında kavram ve 3 boyutlu biçimleri ilişkilendirebildiklerini belirtmişlerdir. Örneğin Aslıhan'ın "İlk başta nesne ile kavram ilişkisini arasındaki ilişkisini kurmamı sağladı. Yani kurabilmemi sağladı. Düşünerek neler yapabileceğimi anlamamı sağladı." ifadeleri bu durumu desteklemektedir. Benzer şekilde Beyza şu ifadeleri kullanmıştır. "Bugün 3 boyutlu çalışmaya tamamıyla geçtim. Bu çalışma 3 boyut algımı genişlettiğini düşünüyorum. Duygu ve düşünceyi birleştirdiğime inanıyorum. Duyguyu düşünceye aktarmayı, düşüncelerimi de soyutlamayı öğrendim. Bu çalışmayla da soyut düşüncelerimi gözle görünür bir hale getirdim.." (Beyza, ÖG, 30.11.2016)." Yine Cemre'nin "Doğadaki şeyleri yorumlamayı zihnimdeki şeyleri gerçek ortama aktarmayı, onu yorumlayabilmeyi bunları kazandırdı bence." ifadelerinden öğrencilerin kavram ile 3 boyutlu biçimleri ve göstergeleri ilişkilendirebilme becerileri elde ettiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda doğal yapıları inceleme ve anlamlandırma konusunda farkındalık kazandıkları görülmüştür. Başak 3 boyutlu çalışma sürecinde el becerilerinin geliştiğini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır.

"El becerisi önemli bir şey ve el becerisini geliştiren şeyler bunlar. Bu 3 boyutlu çalışma bence. Hem nesnemi daha iyi tanıdım hem de doğadan farklı şeyler keşfetmiş oldum, farklı nesnelere aynı zamanda yapım aşamasında da mesela hani şu an 3 boyutlu çalışma yapmamı isteseyiz eminim daha kolay bir şekilde onun malzemesini daha kısa yoldan çıkartabilirim..." (Başak, G5, 13.12.2016)"

Başak'ın açıklamalarından el becerilerinin önemine vurgu yaparak deneyim ve özgüven kazandığı anlaşılmaktadır. Öğrenciler 3 boyutlu proje etkinliğinde 3 boyutlu düşünme ve çalışma deneyimi elde etmiştir. Esra 3 boyutlu çalışma deneyimi elde ettiğini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır.

"Çalışma ile 3 boyutun tamamen ne olduğunu sadece çalışmanın kendisinin yetmediği gibi tek seferle olmadığını hem malzemenin, hem kavramın hem de seçtiğimiz çalışma ve kaidelerinin bile birbirini tamamlaması gerektiğini öğrendim yani çalışmamın 3 boyuttan ibaret değil tamamıyla bütün malzemeleriyle bir ahenk ve uyum içerisinde bir 3 boyutlu çalışma yapmam gerektiğini anladım (Esra, ÖG, 05.12.2016)"

Cemre ise 3 boyutlu proje etkinliğinin kendisine öz farkındalık kattığını "...heykele biraz ilgi duydum diyebilirim ki yaparken. Eğlenceli buldum. İlgimi çektiğini fark etmiş oldum (Cemre, G5, 13.12.2016)." sözleriyle açıklamıştır. Video proje etkinliği için elde edilen alt temalar ve ilgili kodlar Şekil 14'te sunulmuştur.

Ön Çalışma	Kavram ve tasarımı ilişkilendirme	Zorluk	Kazanım
☒	☒	☒	☒
☒ Video izleme	☒ Biçimsel ilişkilendirme	☒ Kavram belirlemede zorlanma	☒ Sanatsal bilgi ve deneyim
☒ Araştırma	☒ Metaforik anlatım	☒ Kavram ve hareketli görüntüleri ilişkilendirmede zorlanma	☒ Teknik bilgi ve deneyim
☒ Kavram belirleme		☒ Araç-gereç eksikliği	☐ Farklı bakış açısı
☒ Deneme çekimleri		☒ Teknik zorluklar	☐ Grup çalışması
		☒ Grup çalışmasında zorlanma	

Şekil 14: Video proje etkinliğine ilişkin alt temalar ve kodlar

Video proje etkinliğine yönelik ön çalışmalar: Öğrenciler, video proje etkinliği kapsamında ön çalışma olarak video izleme, araştırma, kavram belirleme ve deneme çekimleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin çalışmalarına başlamadan önce video izledikleri anlaşılmıştır. Meltem video izlediğini aşağıdaki ifadelerle belirtmiştir.

"Çok fazla zaten video art çalışmaları izledim. Daha sonra mesela bazen müzik dinlerken falan klipler dikkatimi çekti. Aslında böyle arkasında duran sadece insanlarla olan değil de görselleri olan müzikler falan vardı. Onlar da çok dikkatimi çekti. Ondan sonra işte notlar aldım teker teker..." (Meltem, G6, 29.12.2016)"

Sinem'in "Video art projesi siz bize örnekleri gösterdikten sonra benim çok ilgimi çekti. İnternette bir kaç gün böyle oturup bir anda da değil. Bir sürü video art örneklerine baktım (Sinem, G6, 29.12.2016)" ifadeleri ise bu durumu destekler niteliktedir. Öğrencilerin yaptığı bir diğer ön çalışma ise araştırmadır. İlknur çalışmalarına ilgili yaptığı araştırmaları, "Ben daha çok müziğe yoğunlaştım, çok araştırdık, sizin attığınız o şeyleri maillerdeki videolara

da baktık, seyrettik. Onun haricinde ben internette de bir iki şeye baktım. Belgesel müzikleri araştırdım...(İlknur, G6, 29.12.2016)" ifadeleriyle açıklamıştır. Bunun yanında öğrencilerin ön çalışma olarak kavramlarını belirledikleri anlaşılmıştır. Örneğin Hande, "Öncelikle temel tasarımın konularını bahsettiğimiz öğelere baktık, göz attık. Günlük hayatımızda nerelerde görüyoruz düşündük önce, acaba bunları nasıl ifade edebiliriz (Hande, G6, 29.12.2016)" açıklamaları bu duruma bir kanıt olarak sunulabilir. Son olarak öğrencilerin video projeleri için deneme çekimleri yaptıkları anlaşılmıştır. Derya'nın "...Ben rahat bir 10 tane falan çekim yaptım. İlk başta yanlış çekmişim. Dik çekmemem gerekiyormuş, yan çekmem gerekiyormuş. Onu falan tekrar çektim...(Derya, G6, 29.12.2016)" ifadelerinde ön hazırlık olarak farklı açılardan deneme çekimleri yaptığını belirtmiştir.

Video proje etkinliğinde kavram-tasarım ilişkilendirme: Öğrencilerin video projelerinde kavram ve tasarımı ilişkilendirmeye yönelik farklı stratejiler kullandığı görülmüştür. Bu stratejiler, biçimsel ilişkilendirme ve metaforik anlatımdır. Öğrencilerin bazılarının biçimsel ilişkilendirme stratejisini kullandığı görülmektedir. Meltem, Beyza ve Esra'nın yer aldığı 3. Grubun ifadeleri şöyledir;

Kavram: Işığın ritmi. Işık her anımızdır. Gecenin bir parçası, gündüzün kendisidir. Gördüğümüz ise bize yansıyan ışıktır. Işığın aşamaları, onun ritim çubuğu gibidir. Bazen sık ve sürekli bazen de yavaş ve araklı olarak devam eder. Bir ritim söz konusudur ama beklenmedik bir anda sönebilir ve kaybolur ya da tekrardan ortaya çıkabilir. Sessizliğin içerisinde adım atar gibi çarpar gözlerimize. Tık tık tık... Yaklaşan hüzmeler gözükür ve kaybolur. En sonunda ışık söner karanlık hakim olur (3. Grup, Video proje yazısı).

3. grubun ifadelerinde de görüldüğü üzere ışığın bir unsur olarak ele alındığı yaşamımızdaki yeri, somut biçimi ve soyut yansımaları video projesinde ilişkilendirildiği görülmüştür. Bazı öğrenciler ise metaforik anlatıma başvurmuşlardır. Aslıhan, Aybüke ve Çağla'nın yer aldığı 5. Grubun aşağıdaki ifadeleri bu durumu destekler niteliktedir.

"Bakmak başkadır, baktığımızı görmek başka, gördüğünüzü anlamak ise bambaşka. Gerçek görme organı gözler değildir, görme organı beyindir. Göz ise sadece bakma organı olabilir. Eğer gözümüz görme organı olsaydı, herkes belli bir noktaya ya da herhangi bir şeye baktığında aynı şeyi görürdü. Bu çalışma gözlerin aynı noktaya baksa da herkesin gördüğü şeyin farklı olduğunu anlatmak için. Aynı noktaya bakan kimseler her zaman aynı heyecanı, üzüntüyü, tutkuyu, mutluluğu hissedemez. Gözler kapatıldığında da bazen yalnızlığı, bazen kalabalığı, bazen yolculuğu sağlar ama herkese değil. (5.Grup, Video proje yazısı)"

5. grupta yer alan öğrenciler, bakmak ve görmek arasındaki ayrımı sorgulayarak insanların sahip olduğu farklı algı ve bakış açılarına dikkat çekmek istedikleri görülmektedir.

Video proje etkinliğinde karşılaşılan zorluklar: Öğrenciler, video proje etkinliğinde bazı konularda zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu zorluklar kavram belirleme zorlanma, kavram ve hareketli görüntüleri ilişkilendirmede zorlanma, araç-gereç eksikliği, teknik zorluklar ve grup çalışmasında zorlanma olarak kavramsallaştırılmıştır. Öğrenciler video projeleri için kavram belirleme sürecinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Aybüke'nin "İlk başta zaten fikir bulmada çok zorlandık. Konu bulmada çok zorlandık...(Aybüke, G6, 29.12.2016)" ifadeleri bu duruma kanıt olarak sunulabilir. Bunun yanında öğrenciler kavram ve hareketli görüntüleri ilişkilendirmede zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin Çağla "Hocam bence en büyük problemimiz suydur Biz anlattığımızı yansıtamadık biraz. Çünkü bu imkanlar doğrultusunda oldu. Anlattığımız şeyleri hani yapamadık diyelim nasıl, çekemedik. O algıyı yansıtamadık. Belki programları çok iyi bilmiyorduk o yüzden belki makinamız iyi değildi, tam istediğimiz şeyi çekemedik. Baya uzun sürdü zaten bizimki." Öğrencilerin diğer zorlandıkları konu ise araç-gereç eksikliğidir. Örneğin Esra, araç-gereç eksikliği yaşadıklarını şu ifadelerle açıklamıştır. "Mesela kamera çekimi hani titreme olmasını istemiyorduk. İşte tripot arıyorduk. Ama istediğimize göre bir şey bulamadık. Kamerayı kendimiz tutmak zorunda kaldık. Yoruluyorduk. Ama sonra değişerek çekelim ama bir de titretmeden çünkü kamerayı cama yasladık direk yapıştırdık...(Esra, G6, 29.12.2016)" Öğrenciler, video projesinde teknik zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Beyza yaşadıkları teknik zorluklarla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır.

"...bilgisayar ortamına geçtiğimizde asıl biz problemi yaşadık. Çünkü nasıl daha artık ödevi bitirdikten sonra nasıl daha iyi olabillerleri düşündüğümüzde Hani kesiyoruz bizim movie maker işimize yarayacağını düşündük, kestik ama yeterli gelmedi. Adobe Premier Pro'yu indirdik. Ama hala onun da dilinden anlamadığımız için yine adobe'yi de çözebilmek için internetten çok fazla video izledik...(Beyza, G6, 29.12.2016)"

Video projesinde yalnızca 1 grubun iletişim eksikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadığı anlaşılmıştır. Başak'ın "Video art grup çalışması gibi olmadı. Herkes kendi çalışmasını yaptığı için kopuk kopuk oldu...(Başak, ÖG, 28.12.2016)" sözleri grup çalışmasıyla ilgili olarak yaşadığı zorluğu açıklamaktadır.

Video proje etkinliği kazanımları: Öğrenciler, video projesinden kazanımlarını sanatsal bilgi ve deneyim, teknik bilgi ve deneyim, farklı bakış açısı, grup çalışmasıyla açıklamışlardır. Öğrenciler video projesiyle sanatsal bilgi ve deneyim kazandıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Aysun, video projesi ile sanatsal bilgi ve deneyim sahibi olduğunu şu ifadelerle açıklamıştır: “sanatın sadece kalemle olmayacağını öğrendik. Farklı şekilde de yapılabileceğini öğrendik. Mesela video art çalışmasını hiç bir şekilde ben bilmiyordum, burada öğrendim. Kısaca 2-3 dakikalık şeyden de çok güzel şeyler çıkabileceğini öğrendik...(Aysun, G6, 29.12.2016)” Öğrencilerin video sanatının arka planında yapılan çalışmalara, ses, müzik ve ışık kullanımı, video çekim araçları ve video düzenleme sürecine yönelik teknik bilgi ve deneyim elde ettikleri görülmüştür. Oktay’ın aşağıda belirtilen ifadeleri bu duruma kanıt olarak sunulabilir.

“...o arka plandaki o müzik çok önemliymiş yani biz, tamam biz müzik eklemedik ama o video art çalışmalarıyla ilgili izlediğim videolarda arkadaki müzik çok etkiliyor videoyu eğer o müzik olmasa belki hiç bir anlamı olmayacak o videonun, ama müzik kullanımı, ses kullanımı, ışık kullanımı çok etki ediyormuş yani. Çok zor bir iş, özellikle televizyoncuları falan anladım (Oktay, G6, 29.12.2016)”

Benzer şekilde Sinem’in “...bana montaj için kullandığım programı daha iyi kullanmayı öğrenmem de yardımcı oldu. Mesela işte yeni bir efekt için bir ayar öğrendim bu ödevi yaparken...(Sinem, G6, 29.12.2016)” ifadeleri bu durumu desteklemektedir. Bunun yanında öğrencilerin video sanatıyla birlikte günlük yaşam ve sanat ilişkisini kurabildikleri ve eleştirel bakış açısı geliştirebildikleri görülmüştür. Cemre’nin “...günlük şeyleri biraz farklı yorumlamak olabilir. Biraz daha eleştirel gözle bakmak olabilir (Cemre, G6, 29.12.2016).” ifadeleri bu durumu açıklamaktadır. Öğrenciler, video projesinde grup çalışmasıyla ilgili farkındalık kazanmıştır. Ayşe’nin “Grup çalışması önemli bir etki olduğunu anladım. Akıl akıldan üstündür gibi bir etkinlik oldu. Çünkü senin tıkağında yerde o fikir üretti. Hemen hallettik. Ve anlaşabildiğimizi fark ettim ben...(Ayşe, G6, 29.12.2016)” ifadeleri bu durumu desteklemektedir. Bunlara ek olarak öğrenciler video projesi sürecinde yaşama ve kendilerine dair birçok konuda düşünerek paylaşımlarda bulunmuşlardır. Bu sürecin sonunda farkındalıklarının yükseldiği ve böylece kişisel gelişim konusunda yol aldıkları söylenebilir. Derya’nın aşağıdaki cümleleri bu durumu ortaya koymaktadır.

“Yani aslında çok ufak anların ne kadar önemli olduğunu ya da işte ne bileyim hayattaki, hayatın akışına kendimizi her zaman bırakmamız gerektiğini öğretti. Çünkü farkında olmadan çok yanlış şeyler yapıyoruz. İnsanların kalbini kırabiliyoruz. Bu yönden biraz daha dikkatli olmam gerektiğinin daha fazla farkında olmam gerektiğini öğretti (Derya, G6, 29.12.2016)”

Bu açıklamalarda da görüldüğü üzere öğrenciler video projelerini gerçekleştirirken yaşamları üzerine düşünme fırsatı elde ederek empati duygularıyla iç içe olmuşlardır. Böylelikle sanatın duyuşsal yönlerini deneyimlemişlerdir. Araştırma sorularına kapsamında belirlenen *Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin tasarım becerilerine katkıları* başlığı altında ikinci temaya ilişkin bulgular ortaya konmuştur.

3.2. Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin tasarım becerilerine katkıları:

Araştırmanın uygulama süreci sonrasında yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin öğrencilerin tasarım becerilerine katkıları sorgulanarak *Teorik Bilgi, Tasarım Becerileri, Algı Düzeyi, Çalışma Süreci* alt temaları altında incelenmiştir. Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin öğrencilerin tasarım becerilerine katkısına ait alt tema ve kodlar Şekil 15’de sunulmuştur.

Teorik Bilgi	Tasarım Becerileri	Algı Düzeyi	Çalışma Süreci
☐ Kavramsal düşünce sürecine yönelik bilgi	☐ Tasarım-içerik-anlam	☐ İfade gücü	☐ Odaklı çalışma
☐ Metinler arasılik	☐ El becerisi gelişimi	☐ Eleştirel bakış açısı	☐ Özgünlük
	☐ 3 boyutlu düşünme becerileri	☐ Görsel algı gelişimi	☐ Farklı disiplinleri tanıma
	☐ Araç-gereç-malzeme kullanımı	☐ Özgüven	☐ Kendine özgü çalışma yöntemleri oluşturma
		☐ Farkındalık	

Şekil 15: Kavram temelli uygulamalar içeren temel tasarım eğitiminin öğrencilerin tasarım becerilerine katkısına ait alt tema ve kodlar

Kavram temelli temel tasarım uygulamalarının öğrencilerin teorik bilgilerine katkıları: Öğrenciler, kavram temelli etkinlikler kapsamında kavramsal düşünce sürecine yönelik ve metinler

arasılıkla ilgili teorik bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Derya'nın aşağıdaki ifadeleri öğrencilerin kavramsal düşünme sürecine ilişkin bilgi edindikleri göstermektedir.

"Bize kavramlar veriyordunuz, diyordunuz ki bunu düşündüğünüz de aklınıza gelen şeyler işte kötü, iyi... Bunun sayesinde hem kelime dağarcığı olarak geliyorsunuz. Hem de sen ne düşünüyorsun? Bu kelimeyi söylediğinde senin aklına ne geliyor, işte başka birinin aklına ne geliyor? Ya da işte başka birinin aklına bu geliyor ama bunu nasıl yansıtıyor (Derya, G7, 30.12.2016)"

Hande ise aşağıdaki ifadeleri ile öğrencilerin kavramsal düşünme sürecinin farklı biçimlerine ilişkin bilgi ve deneyim kazandıklarını ifade etmiştir.

"...kavram bilmediğimiz bir şeydi. Bu zamana kadar eğitim hayatı boyunca bilmediğim bir şeydi, sürekli ezberle dayalı şeylerdi. Bununda getirisi olduğu için biraz zorlandık en başta. Sonrasında kavramı kavradık dedik. Farklı bir ödevle geçtik. Bu sefer 3 boyut çıktı. Bu sefer yeniden üretim çıktı. Bu sefer farklı ödevler video falan çıktı böyle. Hani o ödevlerde kavramı farklı yerlerde görmemiz, kavram karşımıza artık ne olursa çıkarsa çıksın biz bunu her yere yorabiliriz. Bunun bilincindeyim en azından....(Hande, G7, 30.12.2016)"

Öğrenciler, araştırmanın amacına uygun olarak güncel sanata ilişkin yaklaşım ve metotları deneyimlemenin gerekliliğini algılamış ve kavramlarla çalışmaktan duydukları memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler yeniden üretim etkinliğiyle metinler arasılığına ilişkin bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Derya'nın *"...yapılan çalışmalarda tekrar birinden esinlenip başka bir çalışma yapılıyor ya. Aslında birbirine çok benziyor ama çok farklı tasarımlar, bunu da görmüş oldum..(Derya, G7,30.12.2016)"* ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

Kavram temelli temel tasarım uygulamalarının öğrencilerin tasarım becerilerine katkısı:

Öğrenciler kavram temelli temel tasarım uygulamalarının tasarım becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Uygulamalar boyunca tasarım, içerik ve anlam ilişkisine yönelik farkındalık geliştirdikleri anlaşılmıştır. Aybüke'nin şu ifadeleri bu durumu kanıtlamaktadır. *"...kavramsal düşünmeden sonra bir şeyleri birbirlerine tasarım yaparken bağlamayı onlarla ilişkilendirmeyi renk olsun, boşluk olsun, leke olsun, benek olsun, çizgi olsun bunların hepsini ilişkilendirip aynı zamanda kavramsal değerlendirip bir tasarım yapmamızı da sağladı (Aybüke, G7, 30.12.2016)".* Meltem'in ise aşağıdaki ifadelerinden kavramsal düşünce ve biçimsel estetik karşılaştırması yaparak sanat dünyasında süregelen bir tartışmaya ilişkin bir farkındalık geliştirdiği görülmektedir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi öğrencilerin sanata ilişkin güncel tartışmalar üzerine bilgi ve deneyim elde ettikleri görülmüştür.

"...Daha önce yaptığımız şeyler temel tasarım derslerinde yaptığımız şeyler direk çizim, göze estetik gelsin, çizeyim vereyim, şeklinde oldu. Boyalarımız göze estetik gelsin ama bu kavramsal şekilde düşünmek başlarda bize çok zor gelse de daha sonrasında artık her şeye o gözle bakmaya başladık ve asıl olması gereken buydu zaten. Kavramsal olarak düşündükten sonra onu çalışmaya aktarmak zaten çalışmanın başı başına estetik durmasını sağladı...(Meltem, G7, 30.12.2016)"

Derya'nın ise *"Şu anki olan sosyal olaylar, toplumsal olaylar senin düşünce tarzını, çalışmalarını nasıl etkiliyor. Bunları görmüş olduk bu kavramsal düşünme sürecinde"* ifadelerinde de görüleceği üzere öğrenciler, toplumsal olayların birey, sanatçı ve üretimleri üzerindeki etkilerine ilişkin farkındalık geliştirerek tasarım, içerik ve anlam ilişkisine yönelik bilgi edinmişlerdir. Öğrencilerin, kavram temelli temel tasarım uygulamalarındaki deneyimleri sonrasında kavramın yarattığı bağlam ilişkisine uygun görsel tasarımlar yapabildiği gözlenmiştir. İlknur'un ifadeleri bu durumu kanıtlamaktadır. *"Mesela geçenlerde Esra ödevini yapacaktı orada bir uyuyan bir kadın gördüm, onu kavramla ilişkilendirdim mesela rüya dedim, fantastik bir alan dedim falan böyle ikimiz beraber böyle çok güzel bir konsept çıkarabildik ortaya (İlknur, G7, 30.12.2016)"* Öğrenciler kavram temelli uygulamalar aracılığıyla el becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Çağla'nın *"...elimini açıldığını düşünüyorum. Hem zihinsel hem beceri olarak baya ileriye gittiğimizi düşünüyorum (Çağla, G7, 30.12.2016)"* açıklamaları bu durumu destekler niteliktedir. Buna ek olarak öğrenciler, nesne ve kavram arasında ilişki kurabildiklerini ve 3 boyutlu düşünme becerisi elde ettiklerini belirtmişlerdir. Sinem'in aşağıdaki ifadeleri bu durumu açıklamaktadır.

"...mesela bana 3 boyutlu çalışmada olduğu gibi yeni her gördüğüm bir objeden nasıl bunu sanata dönüştürebilirim diye yol açmış olabilir. Mesela buna nasıl bir kavram yüklersem daha nasıl değiştirebilirim, şeklini, şemalini nasıl değiştirip bir sanat oluşturabilirim gibi bir şeyler düşünüyorum (Sinem, G7, 30.12.2016)."

Öğrenciler, kavram temelli temel tasarım uygulamaları ile iki ve üç boyutlu çalışmalar gerçekleştirmelerinin yanı sıra fotoğraf ve video çekimleri yaparak farklı araç-gereç ve malzemeler kullanma yetilerinin geliştiğini

belirtmiştir. Meltem'in araç-gereç-malzeme kullanımına ilişkin bilgi ve deneyim elde ettiğini belirttiği ifadeleri şöyledir:

"Çalışmalar gittikçe kağıttan uzaklaştık. Farklı araç gereçler kullanmaya başladık. Daha da dikkat çekerek kademe kademe gitmeye başladık. Çalışmaların dediğim gibi teker teker hepsini düşündüğümde sanatsal açıdan çok farklı ve yaratıcı olduğunu düşünüyorum. Mesela fotoğraflar çektik, videolar çektik. Daha sonra çeşitli malzemeler kullandık. 3 boyutlu çalışma yaptık. Doku da fotoğraflar çektik. Daha sonra video art çalışmamız olduğunda çeşitli videolar çektik. Çeşitli malzemeler kullandık....Kağıttan bu kadar uzaklaşan. Mesela birazcık içerisinde heykelin olması, birazcık içerisinde bilgisayarın, dijital ortamın olması gerçekten bize katkıları fazlasıyla oldu. Sadece sanatsal anlamda değil de bazen genel kültür olarak da geliştik... (Meltem, G7, 30.12.2016)."

Kavram temelli temel tasarım uygulamalarının öğrencilerin algı düzeyine katkıları: Öğrenciler, kavram temelli temel tasarım uygulamalarıyla algı düzeylerinin yükseldiğini belirtmişlerdir. İfade gücü, eleştirel bakış açısı, görsel algı gelişimi, özgüven ve farkındalık geliştiği belirtilen unsurlardır. Örneğin Aslıhan'ın *"...düşündükçe kavramları birleştirdikçe kendimi daha iyi ifade edebildim projelerimde. Yani karşı tarafa ne anlatmak istediğimi daha iyi anlattığımı düşünüyorum..."* açıklamalarından ifade becerilerinin geliştiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında öğrenciler görsel algılarının geliştiğini ve görsel okuryazarlık bilgileriyle eleştirel bakış açısı kazandıklarını söylemişlerdir. Esra'nın aşağıdaki ifadeleri bu duruma bir kanıt olarak gösterilebilir.

"..bir tasarıma artık baktığım zaman ona sadece normal bir tasarımmış gibi bakmıyorum. Ayrıntılarını görebiliyorum. İşte orada yapılan hataları görebiliyorum ve bu böyle olsaydı daha iyi olurdu diyebiliyorum. Sadece baktığım şey sadece bir resim değil. O bir sanat ve onu eleştirel bir gözle doğru bir bakışla bakmayı öğrendim (Esra, G7, 30.12.2016)."

Bunlara ek olarak öğrenciler kavram temelli uygulamalar sürecinde farklı teknik ve içeriklerle çalışmanın kendilerine özgüven kazandırdığını belirtmiştir. Çağla'nın *"...şu an dediğim gibi önüme koysanız yapamayacağım tasarım yok. O derece elimin açıldığını düşünüyorum. Hem zihinsel hem beceri olarak baya ileriye gittiğimizi düşünüyorum (Çağla, G7, 30.12.2016)."* ifadeleri bu durumu açıklamaktadır. Bunların yanı sıra öğrenciler, tasarım sürecine yönelik farkındalıklarının geliştiğini ifade etmiştir. Başak'ın bu durumu destekleyen açıklamaları yer almaktadır.

"...noktayla başladık. Noktayla kaosu nasıl ifade edebilirsin mesela? Daha önceden hiç aklıma gelmezdi. Noktayla kaosu ifade etmek imkansız gibi bir şey ama gördüm ki resim sanatında özellikle ifade etmenin herhangi bir tekniği yok kendini ifade etmenin çizmenin tekniği yok yani. Bir noktayla bile kaosu işte atıyorum sınırları, özgürlükleri çok güzel bir şekilde ifade ettik yani..(Başak, G7, 30.12.2016)"

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü üzere Başak'ın görsel sanatlarda ifade gücünün sınırsızlığını keşfettiği söylenebilir. Aynı zamanda öğrenciler kendi öğrenme ve üretim süreçlerine yönelik farkındalık geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Hande'nin *"...kişisel kazanımım, bir başlangıç noktası bulmayı öğretti bana kazanım olarak ve bir şey üzerine çok durduğum zaman iş çıkarabildiğimi öğrendim...(Hande, G7, 30.12.2016)"* ifadeleri, bu duruma bir destek niteliindedir.

Kavram temelli temel tasarım uygulamalarının öğrencilerin çalışma sürecine katkıları: Öğrenciler, kavram temelli temel tasarım uygulamalarının çalışma süreçlerine odaklı çalışma, özgünlük, farklı disiplinleri tanıma ve kendine özgü çalışma yöntemleri oluşturma gibi katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, kavram temelli uygulamaların odaklı çalışma imkanı sunarak tasarım pratiklerini geliştirebildiklerini belirtmişlerdir. Başak'ın *"...atıyorum kavram olarak ne düşündün "kalabalık" düşündün kalabalıkta neler yapabilirsin çalışmanı ona göre yön veriyorsun..(Başak, G7, 30.12.2016)"* ifadeleri bu durumu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda öğrenciler özgünlüğü yakaladıklarını ifade etmişlerdir. Başak'ın şu ifadeleri bu durumu açıklamaktadır. *"Tamamen kendimiz ürettik. Temel tasarım dersi içinde bir yere bakıp çalışmadık. Tamamen kavramsal düşündük. Kendimiz düşünerek bir şeyleri var etmeye çalıştık hocam. Tamamen kendi başımıza kendimizi ifade etme şeklimiz gibi bir şeydi temel tasarım ders süreci (Başak, G7, 30.12.2016)."* Öğrenciler, kavram temelli uygulamalar boyunca, 3 boyutlu çalışma, fotoğraf ve video çalışmaları gibi farklı tekniklerde çalışmalarla farklı disiplinleri tanıdıklarını belirtmişlerdir. Meltem'in aşağıdaki ifadeleri bu durumu açıklamaktadır.

"...hatta şöyle bir katkısı bile var. Mesela heykel görecekler, biz burada 3 boyutlu çalışma yaptığımızda nasıl zorluklar olabileceğini anladılar. Ana dal seçerken birçoğu da hatta yardımcı oldu. Yani bütün buradaki ana dalların hepsini biz bu temel tasarım çalışmaları içerisinde birer parça birer parça olarak gördük hepsini de yaşadık..(Meltem, G7, 30.12.2016)"

Bunun yanında öğrenciler, düşüncelerini projelendirmeyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Aslıhan'ın "...düşüncemi direk proje haline getirmeyi öğrendim. Sonra kendime ait teknikler oluşturdum. Kendime özgü tekniklerim oldu. Daha kolay yansıtmaya başladım düşüncelerimi (Aslıhan, G7, 30.12.2016)" açıklamaları bu duruma destek niteliğindedir. Son olarak araştırma soruları kapsamında belirlenen *Katılımcı öğrencilerin kavram temelli etkinlikler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmaların başarı düzeyi* başlığı altında üçüncü temaya ilişkin bulgular ortaya konmuştur.

3.3. Katılımcı öğrencilerin kavram temelli etkinlikler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalarının başarı düzeyi: Katılımcı öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmaların başarı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla her bir etkinlik için geliştirilen dereceli puanlama anahtarları (DPA), araştırmacı ve iki alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Dereceli puanlama anahtarları; tablo 1'de belirtilen (0-0.99) Yeterli Değil, (1-1.99) Geliştirilebilir, (2-3.00) Orta, (3-4.00) İyi, (4-5.00) Çok İyi olarak belirlenen puanlama derecelerine göre düzenlenmiştir. Etkinlikler için geliştirilen "Nokta Çalışmaları Değerlendirme Formu" "Çizgi Çalışmaları Değerlendirme Formu" "Doku Çalışmaları Değerlendirme Formu" "Yeniden Üretim Çalışmaları Değerlendirme Formu" "3 Boyutlu Proje Değerlendirme Formu" ve "Video Proje Değerlendirme Formu" aracılığıyla öğrencilerin çalışmaları değerlendirilerek belirlenmiştir. Sonuç olarak Tablo 1'deki değerler elde edilmiştir.

Tablo 1: Dereceli Puanlama Anahtarları Değerlendirme Ölçütleri

Dereceli Puanlama Anahtarları Değerlendirme Ölçütleri				
Yeterli değil	Geliştirilebilir	Orta	İyi	Çok İyi
0-0.99	1-1.99	2-3.00	3-4.00	4-5.00

Araştırmacı tarafından belirlenen öğrencilerin başarı düzeylerinin güvenilirliğinin tespit edilmesi için araştırmacı ve alan uzmanlarının (DPA) değerlendirme formlarıyla gerçekleştirdiği puanlamalar arasında uyum analizi yapılmıştır. Uyum analizi için istatistik programı SPSS 23 programı kullanılarak Kappa korelasyon testi uygulanmıştır. Landis ve Koch (1977) uyum derecelerini belirleyen Kappa katsayılarını tanımlarken 0.20 'ye eşit ya da daha küçük ise *zayıf durum*, 0.21-0.40 aralığındaysa *ortanın altında uyum*, 0.41-0.60 aralığındaysa *orta düzeyde uyum*, 0.61-0.80 aralığındaysa *iyi düzeyde uyum* ve 0.81-1.00 aralığında yer alıyorsa *çok iyi düzeyde uyum* olarak tanımlamışlardır (Landis ve Koch, 1977, 165; Bağ Gözükar, Karabulut ve Alpar, 2010, 48). Her bir etkinlik için kapa uyum katsayısı hesaplanarak Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2: Araştırmacı ve uzmanlar arasındaki kapa uyum analizi sonuçları

Nokta etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,762	0,685
Çizgi Etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,839	0,794
Doku Etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,792	0,660
Yeniden Üretim Etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,743	0,640
3 Boyutlu Proje Etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,864	0,825
Video Proje Etkinliği Araştırmacı ve Uzmanlar Arasındaki Kappa Uyum Analizi Sonuçları		
	Uzman1	Uzman2
Araştırmacı	0,736	0,651

Nokta etkinliği için araştırmacı ve uzmanlar arasındaki kapa uyum analizi sonuçlarına bakıldığında araştırmacının değerlendirmeleriyle birinci uzman ve ikinci uzmanın değerlendirmeleri arasındaki uyum indeksinin iyi düzeyde uyumu gösterdiği anlaşılmaktadır. Çizgi etkinliği için araştırmacı ve uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmeler incelendiğinde ise araştırmacı ve birinci uzman arasında çok iyi düzeyde uyum, araştırmacı ve ikinci uzman arasındaysa iyi düzeyde uyum olduğu görülmektedir. Doku etkinliği için ise araştırmacının her iki uzman arasındaki uyum analizinden ise iyi düzeyde uyum sonucu elde edilmiştir. Yeniden üretim etkinliği araştırmacının her iki uzman arasındaki analizden de iyi

düzeyde uyum sonucu elde edilmiştir. 3 boyutlu proje etkinliği için gerçekleştirilen araştırmacı ve uzmanlar arasındaki uyum analizinin sonuçlarının iyi düzeyde uyum olarak belirlendiği görülmektedir. Son olarak video proje etkinliği araştırmacı ve uzmanların değerlendirmeleri arasındaki uyum analizinden iyi düzeyde uyum sonucunun elde edildiği görülmektedir. Genel olarak araştırmacı ve uzmanların; araştırma kapsamında öğrencilerin etkinliklerde gerçekleştirdiği projelerini değerlendirme sonuçlarından elde edilen uyum indeksinin *iyi* ve *çok iyi* düzeylerinde olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç ile araştırmacı ve uzmanlar arasındaki uyum katsayısı değerlerinin uygun olduğu ve değerlendirmenin güvenilir olduğu ortaya konmuştur. Tablo 3 ve tablo 4'te öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinliklerinde elde ettiği başarı düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 3: Öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinliklerinde elde ettiği başarı düzeyleri

		Nokta Etkinliği Ortalama Puan ve başarı düzeyi	Çizgi Etkinliği Ortalama Puan ve başarı düzeyi	Doku Etkinliği Ortalama Puan ve Başarı Düzeyi	Yeniden Üretim Etkinliği Ortalama Puan ve Başarı Düzeyi	3 Boyutlu Proje Etkinliği Ortalama Puan ve Başarı Düzeyi
1	Beyza	4,92 Çok İyi	4,92 Çok İyi	4,15 Çok İyi	4,72 Çok İyi	4,09 İyi
2	Meltem	4,92 Çok İyi	4,61 Çok İyi	3,23 İyi	4,54 Çok İyi	4,27 Çok İyi
3	Oktay	4,84 Çok İyi	4,61 Çok İyi	3,69 İyi	4,72 Çok İyi	3,72 İyi
4	Cemre	3,92 İyi	4,46 Çok İyi	3,69 İyi	4,54 Çok İyi	3,63 İyi
5	Ayşe	4,46 Çok İyi	4,69 Çok İyi	4,23 Çok İyi	4,63 Çok İyi	4,90 Çok İyi
6	Sinem	4,11 Çok İyi	4,92 Çok İyi	4,46 Çok İyi	3,90 İyi	4,36 Çok İyi
7	Çağla	4,53 Çok İyi	4,15 Çok İyi	4,69 Çok İyi	4,27 Çok İyi	3,63 İyi
8	Esra	4,15 Çok İyi	4,53 Çok İyi	3,69 İyi	2,92 Orta	3,45 İyi
9	Aysun	4,92 Çok İyi	4,53 Çok İyi	4,15 Çok İyi	3,54 İyi	4,18 Çok İyi
10	Aslıhan	3,69 İyi	4,61 Çok İyi	3,53 İyi	4,63 Çok İyi	4,18 Çok İyi
11	Aybüke	3,92 İyi	4,38 Çok İyi	2,84 Orta	5 Çok İyi	3,27 İyi
12	Hande	4,30 Çok İyi	3,84 İyi	4,46 Çok İyi	4,11 Çok İyi	3,81 İyi
13	Derya	4,38 Çok İyi	4,61 Çok İyi	4,84 Çok İyi	4,90 Çok İyi	3,90 İyi
14	Başak	3,69 İyi	3,84 İyi	4,38 Çok İyi	3,18 İyi	4,90 Çok İyi
15	İlknur	3,92 İyi	3,84 İyi	4,69 Çok İyi	5 Çok İyi	4,81 Çok İyi

Tablo 4: Öğrencilerin video projesinde elde ettiği başarı düzeyleri

	Video Proje Çalışması	Ortalama Puan ve Başarı Düzeyi
1	1. grup video projesi	4,69 Çok İyi
2	2. grup video projesi	5,00 Çok İyi
3	3. grup video projesi	4,69 Çok İyi
4	4. grup video projesi	5,00 Çok İyi
5	5. grup video projesi	3,76 İyi

Tablo 3 ve tablo 4'te araştırmacının katılımcı öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdiği projelerin başarı düzeylerini belirlemek amacıyla DPA formlarını değerlendirerek elde ettiği ortalama puanlar ve başarı düzeyleri yer almaktadır. Tablo 3'de görüldüğü üzere öğrencilerin, nokta-kavram ve çizgi-kavram etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalarında başarı düzeylerinin *çok iyi* ve *iyi* olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin nokta-kavram ve çizgi-kavram etkinliklerinin hedeflenen kazanımlarını elde ederek nokta ve çizgi çalışmalarında başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin doku etkinliği kapsamında gerçekleştirdikleri doku çalışmalarında ise *iyi* ve *çok iyi* ve *orta* düzey başarı görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin, doku etkinliği kapsamında tasarım hedeflerine ulaşarak elde ettikleri becerileri çalışmalarına yansıtılabildiklerini böylelikle başarılı oldukları görülmüştür. Bir diğer etkinlik olan yeniden üretim etkinliği kapsamında öğrencilerin gerçekleştirdikleri çalışmalarda *çok iyi*, *iyi* ve *orta* düzeyde başarı gösterdiği anlaşılmıştır. Bu sonuçlar öğrencilerin yeniden üretim etkinliğindeki tasarım hedeflerine ulaştığını ve çalışmalarını başarıyla tamamladıklarını göstermektedir. Son olarak öğrencilerin 3 boyutlu ve video projelerine ait DPA formlarından elde edilen başarı düzeyleri *çok iyi* ve *iyi* düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin 3 boyutlu proje ve video proje etkinlikleri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalarının başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak tablo ve tablo'de görüldüğü üzere katılımcı öğrencilerin kavram temelli temel tasarım etkinliklerini başarıyla tamamladıkları görülmüştür.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamındaki etkinliklerde öğrenciler; nokta, çizgi, doku, ışık-gölge gibi temel tasarım öğeleri üzerine birebir çalışarak temel tasarım unsurlarını biçimsel ve işlevsel olarak inceleme olanağı bulmuşlardır. Öğrencilerin etkinlikler ilerledikçe tasarım kurallarını uygularken bilinçli tercihler yaptıkları gözlenmiştir. Aynı zamanda öğrenciler, uygulama sonrasında temel tasarım öğelerinin kompozisyon içindeki rolleriyle ilgili bilgi ve deneyim elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra öğrencilerin el ve göz koordinasyonları gelişmiştir. Bir diğer kazanım olarak öğrenciler, etkinlikler kapsamında kavramsal düşünme sürecini deneyimleyerek kavram ve anlam karşılıklarına ilişkin bilgi edinmiş, kavramları görseller aracılığıyla ifade etmeye ilişkin deneyim kazanmışlardır. Buna karşın araştırma sürecinde öğrenciler, kavramsal düşünme pratiklerini içeren etkinliklerin birçoğunda zorlandığını ancak ön çalışma, eskiz ve benzeri çalışmalar yaparak zorlukları aştıklarını ifade etmiştir. Bunun yanında öğrencilerin kavramlardan hareket ederek tasarım yaparken önceleri zorlanarak tasarımlarını çoğunlukla bir motif ya da desene benzetme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Söz konusu zorluğun giderilmesi için kavramsal düşünme pratikleri üzerine anlatımlar ve kavramları ifade edebilecek farklı göstergelerin gösterimi yapılmıştır. Buna ek olarak öğrenciler, teorik araştırmalar ve eskiz çalışmaları yaparak kavram temelli etkinliklere uyum sağlayabilmektedir. Etkinlikler sürecinde öğrencilerin karşılaştığı bir başka zorluk ise çalışmalarıyla ilgili seçim yapma ve benzeri sorumlulukları alma konusunda çekingenlik yaşamalarıdır. Araştırmacı tarafından gerekli bilgilendirme ve rehberlik sağlanarak bahsedilen zorluğu aşabilmişlerdir. Böylelikle karar verebilme, sonuçlarıyla yüzleşebilme, düşüncelerini sanat ve tasarıma aktarabilme konusunda gelişim göstermişlerdir. Öğrencilerin zorlandığı bir diğer husus ise kavram ve çalışmalarına ilişkin yazı yazma pratikleridir. Etkinlikler sonrasında öğrenciler, yazımsal becerilerle ilgili farkındalık ve gelişim sağlamıştır.

Öğrenciler, kavramın yönlendirici olduğunu ve çalışma sürecinde odaklanılacak bir alan oluşturduğunu belirtmiştir. Turan'ın "Tasarım Sürecinde Bilişsel Yeti Olarak İmgelem ve Kavram" adlı doktora tezinde de belirttiği gibi tasarıma kavramla başlamanın en önemli katkısı, çok geniş olan tasarım alanını önemli ve anlamlı bir biçimde azaltmış olmasıdır. Ayrıca Turan, tasarıma kavramla başlayan öğrencilerin kavramsız başlayan öğrencilerden daha çok başarı elde ettiklerini; tasarımlarını kendi ürettiği kavramlarla gerçekleştiren öğrencilerin başarılarının ise kavramları hazır olarak alan öğrencilerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Turan, 2002, 87-92). Kavram temelli tasarım çalışmaları öğrencilere tasarım sürecinde bir başlangıç noktası sağlayarak zaman ve odaklanılacak bir alan yaratmaktadır. Öğrencilerin, kavramın tasarım sürecindeki işlevine yönelik bir farkındalık geliştirdikleri görülmüştür. Erdoğan'ın (2016) belirttiği üzere tasarım sorunları çok net tanımlanamadığı ve doğa bilimlerinde olduğu gibi tek çözümlü olmadığından bağlam (context) önem kazanmaktadır. Tasarım, tasarım sorunlarının tanımlandığı koşullara yani bağlama göre şekil almaktadır. Dolayısıyla tasarım süreci ve bağlam birbirine bağlıdır (Erdoğan, 2016, 11-12). Öğrenciler, kavramsal etkinlikler kapsamında tasarım sürecinde bir tasarım öğesinin ya da görselin çalışmanın bağlamı ve temsiliyet değeri üzerindeki etkisini; tasarım, içerik ve anlam etkileşimi içerisinde deneyimlemişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin sembol, ikon ve benzeri gibi görsel göstergelerin yanı sıra sanat eserleri, tiyatro ve film afişleri, internet ve sosyal medya gibi görsel paylaşım platformlarında yer alan fotoğraf ve video gibi hareketli görüntülerin ve daha birçok görselin meydana getirdiği görsel kültüre ait farkındalık geliştirdikleri görülmüştür.

Yeniden üretim etkinliğinde ise ünlü eserleri içselleştirerek kendi çalışmalarını üretmeleri, öğrencilerin özgüvenlerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca sanatçıların üslup ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi edinerek sanatçı ve eserlere yönelik empati ve duyarlılık geliştirdikleri gözlenmiştir.

Öğrenciler fotoğraf çekiminin yapıldığı doku etkinliğinde öğrenciler çekim açısı, ışık bilgisi, çekim modları, makro çekim teknikleri ve farklı lens gibi teknik özelliklerle ilgili deneyim elde etmişlerdir. Ayrıca video proje etkinliğiyle kavramsal düşünce sürecini video çekimi ve video düzenleme araçları gibi güncel teknoloji araçlarıyla deneyimlemişlerdir. Öğrencilerin çağdaş bireyler olabilmeleri; güncel teknolojiyi kullanarak sanat çalışmaları gerçekleştirmeleri, bu tür uygulamaların sanat eğitimine dahil edilebilmesiyle mümkün olabilir. Aksel "Temel Sanat Kararları" adlı çalışmasında, sanatın nasıl yapılacağını ve sanat gündemini belirleme de üniversitelerin geride kaldığını, ancak son elli yıldır sanat dünyasında ortaya çıkan yeni eğilimlerin ve uygulamaların üniversite ve sanat akademileri tarafından eğitim programlarına alındığını belirtmektedir. Bu girişimler sonucunda New York' da ve Kassel'de sanat ortamlarında video-sanat popüler olduğunda, okulların sanat bölümlerinde de video sanat yapıtların üretildiğini eklemektedir (Aksel, 2004, 112). Kavram temelli temel tasarım etkinliklerinde öğrenciler; fotoğraf, video gibi güncel teknoloji ve video düzenleme programları gibi dijital ortamda tasarım uygulamalarıyla ilgili deneyim kazanmıştır. Ayrıca öğrenciler, sanatsal ve mesleki yaşamlarında video sanatı üzerine çalışmak istediklerini

belirtmişlerdir. Böylece öğrencilerin yaşadıkları çağın sanat uygulamalarına yönelik farkındalık kazanmaları sağlanmıştır. Son olarak öğrencilerin etkinlikler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmaların, araştırmacı ve iki alan uzmanı tarafından her etkinlik için ayrı olarak geliştirilen dereceli puanlama anahtarı formları aracılığıyla değerlendirilerek başarı puanı ve düzeyi belirlenmiştir. Bu değerlendirmeler, öğrencilerin çalışmalarında başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacı ve uzmanların değerlendirmelerinden elde edilen sonuçların Kappa uyum analizi sonuçlarına göre söz konusu değerlendirmelerin iyi düzeyde uyum gösterdiği böylelikle öğrencilerin başarı puanı ve başarı düzeyi değerlendirmelerinin güvenilir olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin, kavram temelli temel tasarım etkinliklerinde gerçekleştirdikleri çalışma ve projelerinde başarılı olduğu anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aktulum, Kubilay (2011). *Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Aksel, Erdağ (2004). Temel sanat kararları. *Anadolu Sanat Dergisi*, S. 15, s. 105-113.
- Antmen, Ahu (2010). *20. Yüzyıl batı sanatında akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Civcir, Esmâ (2015). *Temel tasarım ve tasarım ilkeleri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Bağ Gözükar, G. Harika, Karabulut, Erdem ve Alpar, Reha (2010). 2x2 Tablolarda gözlemciler/gözlemler arası uyumun değerlendirilmesi, *Hacettepe Dış Hekimliği Fakültesi Dergisi*, S. 34(1-2), s. 46-52.
- Dondis, A. Donis (1989). *A primer of visual literacy*. USA: MIT.
- Erdoğan Sarıoğlu, G. Pelin (2016). Temel tasarım eğitimi: bir ders planı örneği. *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, S. 26 (1), s. 7-19.
- Landis, J. Richard ve Koch G. Garry (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *International Biometric Society*. S. 33 (1), s. 159-174.
- Öztuna, H. Yakup (1998). *An analysis of basic design education in Turkey and implications for changes in postsecondary art curriculum*. Doctoral Dissertation, University of North Texas, Texas.
- Patton, M. Quinn (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Rona Zeynep ve Beykan Müren (1997). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi (3.cilt)*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi.
- Tanyel Başar, Çiğdem ve İnce, Metin (2019). Kavramsal sanat uygulamalarıyla öğrencilerin sanatsal ifade biçimlerinin geliştirilmesine ilişkin eylem araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, S. 7(1), s. 438-469.
- Turan Kömürçüoğlu, Nilgün (2002). *Tasarım sürecinde bilişsel yeti olarak imgelem ve kavram*. Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- San, İnci (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Seylan, Ali (2005). *Temel tasarım*. Samsun: Dağdelen Basın Yayın Ltd. Şti.
- Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2018). *Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı*.
https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Resim_Is_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf. Erişim tarihi: 25.03.2021.